№ 13 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פּרײַז 20 גראָשען **Lodzer Tageblat**

לאָדזשער טאַגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאַווער 18, טעלעפֿאָנען: פֿון רעדאַקציע 57, פֿון אַדמיניסטראַציע 47 | זונטאָג, י"ג שבט תרפ"ז | 16 stycznia 1927 r. | צוואַנציגסטער יאָהרגאַנג.

סענסאַציאָנעלער אַרעסט פֿון 3 דעפּוטאַטען

ווײַס-רוסישע „הראַמאַדע" זאָל האָבען בעקומען גרויסע סומען געלד צו פֿיהרען אַנטי-מלוכה'שע אַגיטאַציע אין אַלע צענטרען פֿון לאַנד. — גרויסע אַרעסטען אין וואַרשאַ, ביאַליסטאָק, ווילנא און פּויזען. — קאָנפֿיסקירט אַ האַלבען מיליאָן זל. אין דער קאַסע פֿון דער ווײַס-רוסישער באַנק אין ווילנא. — סיים-מאַרשאַלעק ראַטאַי דערווײַסט זיך אויף אַ פּריוואַטען אופֿן וועגען אַרעסט פֿון די דעפּוטאַטען. — איז אַ בריוו צום יוסטיץ-מינ. פֿרעגט ער אַז אויף וואָס פֿאַר אַ יסודות עס איז פֿאָרגעקומען דער אַרעסט איידער דער סיים האָט זיי אַרויסגעגעבן.

וואַרשאַ. 15. יאַנואַר (טעלעגראַפיש) אין ווילנא זײַנען געלונגען אַרעסטירט געוואָרן די דרײַ ווײַס-רוסישע סיים-דעפּוטאַטען: מאַרשאַלקעוויטש, ראַק-מיכײַלאָווסקי און וואָלאָשין.

די סבות פֿון אַרעסט זאָלען זײַן די אַנטי-מלוכה'שע טעטיגקייט פֿון די ווײַס-רוסישע דעפּוטאַטען. די רעגירונג האָט שוין פֿון לאַנג געהאַט ברעה צו פֿאַרלאַנגען בײַם סיים אַרויסצוגעבן די דעפּוטאַטען. צוליב מאַנגעל אין בעווײַזען האָט זי זיך פֿון דער דאָזיגער פֿאָדערונג אָפּגעהאַלטען.

לעצטענס זײַנען אָבער ענטדעקט געוואָרן בריוו, וועלכע האָבען ענטהאַלטען אינסטרוקציעס מיט אַ שאַרפֿען שלאָג צו די דעפּוטאַטען און אויסצוגעבן אַ געלד-צושטעלונג צו פֿינאַנסירען אַ קאָמוניסטישע טעטיגקייט פֿון דער ‎... — ווײַזט זיך אויס, אַז פֿאַר יעדען דעפּוטאַט איז בעשטימט געוואָרן 2 טויזענד דאָלאַר.

אין צוזאַמענהאַנג מיט די ענטדעקטע מאַטעריאַלען זײַנען אַרויסגעפֿיהרט געוואָרן עטליכע צענדליג רעוויזיעס אין וואַרשאַ, ביאַליסטאָק, ווילנא, פּאָלעסיע, נאָוואָגרודעק און זאַמאָשטש און פּויזען (וואו עס איז ענטדעקט געוואָרן אַ קאָמיטעט פֿאַר גרויס-פּוילען און פּאָמערן).

וועגען דעם ענין וועט זיך בעשעפֿטיגען אַ ספּעציעלער קאָמיסיאָן.

די ידיעה האָט אין סיים געמאַכט אַ זעהר שטאַרקען רושם.

ווילנא. 15. יאַנואַר. (אַטע) אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן אַרעסט פֿון די ווײַס-רוסישע דעפּוטאַטען, איז אין סעקרעטאַריאַט פֿון דער „הראַמאַדע" געפֿונען געוואָרן אַ רײַכע קאָרעספּאָנדענץ פֿון דער „הראַמאַדע" מיט מינסק. אַ רעגירונגס-דעלעגאַט האָט דורכגעפֿיהרט אַ גענויע רעוויזיע אין די האַנדעלס-ביכער פֿון דער ווײַס-רוסישער באַנק און האָט געלעגט אַן אַרעסט אויף דער קאַסע, וועלכע בעשטעהט פֿון אַ האַלבען מיליאָן זל.

* * *

וועגען דעם זעלבען ענין האָבען מיר שפּעטער אין אונזער רעדאַקציע בעקומען צוגעשיקט פֿאָלגענדע טעלעגראַמע פֿון „פּאַט":

אין דער לעצטער צייט האָבען געוויסע אָרגאַניזאַציעס אָנגעהויבען צו ענטוויקלען אַ פּראַקטישע טעטיגקייט אויף'ן שטח פֿון דער מלוכה, וואָס איז געווען גערעכנט אויף אויסגעשלאָסענע, וואָס די קאָמוניסטען זאָלען געניצט ווערען פֿון די אויסלענדער. די נאַציאָנאַליסטישע אָרגאַניזאַציעס, אַנטיסעמיטישע און אַגענטען האָבען בעקומען פֿון אַ גרויסער צאָהל אויסלענדער, פּראָפּאַגאַנדע און צייטונגען, וואָס זײַנען פֿינאַנצירט געוואָרן דורך אויסלענדישע געלד און וואָס וואַרפֿען זיך מיט געלד בתורת הלוואה אויף קיינמאָל נישט צוריקצוגעבען, כדי אַזוי אַרום זיך צו פֿאַרבעסערן וועגען — האָט אָנגעוויזען דער ווילנער, אַז די טעטיגקייט פֿון דער אָרגאַניזאַציע איז בעצאָהלט געוואָרן דורך פֿרעמדע פֿאַקטאָרען. בראש פֿון די אָרגאַניזאַציעס זײַנען געשטאַנען אייניגע סיים-דעפּוטאַטען, וועלכע האָבען גענוצט זייער רעכט פֿאַלאַמענטאַרישע סימען, וואָס שטאַמען פֿון אויסלענדישע קוועלען.

די רעגירונג האָט מעהר נישט געקאָנט טאָלערירען די דאָזיגע טעטיגקייט, וואָס פֿאַרמאָגט אַן אויסשליסליך מלוכה-פֿיינדליכען כאַראַקטער. די רעגירונג האָט גע־נומען דעם לאַנגען צו רעכט, אַז עס זאָלען אין לאַנד גענומען ווערען פֿאָלגענדע אַרויסצוטרעטען מיט פֿאַקטען אויף אַ בעשטימטער אויסלענדישער פּאָליטיק.

די דעפּוטאַטען מאַרשאַלקעוויטש, וואָלאָשין און ראַק-מיכײַלאָווסקי, וועלכע זײַנען געשטאַנען בראש פֿון דער אָרגאַניזאַציע זײַנען אַרעסטירט געוואָרן צוזאַמען מיט אַנדערע אָנפֿיהרער פֿון דער אָרגאַניזאַציע.

200 אַרעסטען אין ווילנער קאַנט.

ווילנא. 15. יאַנואַר. (ספּעצ. צום „לאָדזשער טאַגעבלאַט") לויט די אויף דער פּלאַץ צוזאַמענגעקומענע ידיעות פֿון ווילנער קרײַז, זײַנען די רעוויזיעס און אַרעסטען פֿון קאָמוניסטען און ווילנער ווײַס-רוסען האָבען אויף פֿאָלגענדע אָרטען: קלעם-פּאַל האָט ווערען אַנטשוראַלען, אַז די פֿאַרפֿאַלגונגען, וואָס זײַנען אַרויסגעגעבען דורך דער מאַכט, האָבען נישט קיין שום כאַראַקטער פֿון נאַציאָנאַלע רדיפֿות.

די ווילנער פֿאַרפֿאַלגונגען פֿון דער מאַכט זײַנען אויסגעפֿיהרט געוואָרן צוליב דער ענטדעקונג פֿון אַ פֿאַרשוואָרער־אַקציע, וואָס האָט געשטרעבט אומצוּוואַרפֿען די עקזיסטירענדע געזעלשאַפֿטליכע און מלוכה-אָרדנונג אין פּוילען און אַנשליסען צו רוסלאַנד.

צווישען די אַרעסטירטע ווילנער קאָמוניסטען געפֿינען זיך 4 רוסען, 4 פּאָליאַקען, 3 ווײַסרוסען און 2 יידען.

דעפּ. מאַרשאַלקעוויטש איז אַרעסטירט געוואָרן אין ווילנא. מען האָט בײַ איהם געפֿונען קאָמפּראָמיטירענדע מאַטעריאַלען און אינסטרוקציעס פֿון דער פּוילישער קאָמוניסטישער פּאַרטיי, ווי אויך אַ בעדייטענדע סומע און וואַלוטען.

דעפּ. וואָלאָשין איז אַרעסטירט געוואָרן אין זײַן וואוינונג און דעפּ. ראַק-מיכײַלאָווסקי איז אַרעסטירט געוואָרן אויף'ן באַהנהויף אין מאָמענט, ווען ער האָט זיך געוואָלט אַרויספֿיהרען אויף'ן אַמבאַסאַדען צוג.

אַ הויז זוך זײַנען אין ווילנא אַרעסטירט געוואָרן נאָך 11 אַנדערע קאָמוניסטישע טוער. און דרײַ זײַנען אַרעסטירט געוואָרן 6 פּאַרטיען, בײַ וועלכע מען האָט געפֿונען געוועהר און אַ געוויסע צאָהל אַמאָליגע פּלאַקאַטען פֿון די פּוילישע מלוכה-אינסטיטוציעס. די בלאַנקעטען זײַנען געווען פֿאַרזעהען מיט אונטערשריפֿטען און מיט שטעמפּלען.

אין גאַנצען ווילנער ראַיאָן זײַנען אַרורגעפֿונען געוואָרן 200 רעוויזיעס. די מאַכט פֿיהרט אַ ווײַטערדיגע אויספֿאַרשונג.

מאַרשאַלעק ראַטאַי'ס בריוו צום יוסטיץ-מיניסטער וועגען אַרעסט

וואַרשאַ, 15. יאַנואַר. (פּאַ"ט) אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן אַרעסט פֿון די דרײַ דעפּוטאַטען האָט דער סיים-מאַרשאַלעק ראַטאַי אַרויסגעשיקט צום יוסטיץ-מיניסטער פֿאָלגענדען בריוו:

אויך האָב זיך אויף אַ פּריוואַטען וועג דערוואוסט, אַז אויף אַ בעפֿעהל פֿון דער ווילנער פּראָקוראַטור זײַנען אין דער ווילנער נאַכט אַרעסטירט געוואָרן די דעפּוטאַטען מאַרשאַלקעוויטש, ראַק-מיכײַלאָווסקי און וואָלאָשין. אויך בעט איך דעם יוסטיץ-מיניסטער מיר צו קאָמוניקירען, צי די דאָזיגע ידיעה שטימט מיט דער ווירקליכקייט, און אויב יאָ — אויף וואָס פֿאַר אַ יסוד און צוליב וואָס פֿאַר אַ סבות איז געמאַכט געוואָרן דער אַרעסט.

אויך בעט איך דעם מיניסטער, וואָס פֿריהער מיר צוצושיקען אַ תשובה.

אונטערגעשריבען:

מאַטשיי ראַטאַי,
סיים-מאַרשאַלעק.

האַלב 8 אָוונט איז דער יוסטיץ-מיניסטער מיעשישעווסקי געקומען אין סיים אַרײַן און געהאַט מיט מאַרשאַלעק ראַטאַי אַן איינגעהענדע אונטערהאַנדלונג, האָט ער איהם איבערגעגעבען פֿאָלגענדען בריוו:

אַלס ענטפֿער אויף'ן בריוו פֿון 15. ד. ח. האָב איך דעם כבוד מודיע צו זײַן דעם מאַרשאַלעק, אַז חוץ זײַנען אַרעסטירט געוואָרן די דעפּוטאַטען מאַרשאַלקעוויטש, ראַק-מיכײַלאָווסקי און וואָלאָשין. דער אַרעסט און פֿאַרטאַגונג לויט ספּעציעלע פֿאַרשריפֿטען אויף'ן בעשטימונג פֿון דער פּראָקוראַטור צום בעשטימען פֿון דער פּאַרלאַמענטאַרישער אַרויסגעבונג צו'ם יוסטיץ-מיניסטער אויף פֿאָרשטעלונג, ווי אויך פֿון וועלכע דעם פֿאַרלאַנג פֿון די פּאָלאַמענטאַרישע אימוניטעט אויף'ן סיים פֿאַרהאַנדלען.

די פֿאַרשלאָגען, אַז דער סיים זאָל אַרויסגעבען די דעפּוטאַטען דעם געריכט, וועט אויך האָבען די פֿאָרשלאָגען דער פּראָקוראַטור אויף איינצובערופֿען דעם סיים צו אַ פּלענאַר-זיצונג, וואָס פֿאַר דער פּראָקוראַטור זאָל זיך לויט'ן אַרט. 22 פֿון דער קאָנסטיטוציע.

אונטערגעשריבען:

מעשישעווסקי,
יוסטיץ-מיניסטער.

אין די נאָהענטסטע טעג הויבט זיך אָן דרוקען אין „לאָדזשער טאַגעבלאַט"

אַ נײַער ראָמאַן פֿון לאָדזשער לעבען

דאָס וועט זײַן אַ ראָמאַן פֿול מיט לעבען, פֿול מיט אַקציע, פֿול מיט שפּאַנונג, געשריבען פֿון אַ בעקאַנטען ראָמאַניסט, וואָס קען אויסגעצייכנט די לאָדזשער פֿערהעלטנישען.

ווײַטערדיגע אײַנצעלהייטען—אין קומענדיגען נומער.

נאָך לאַנגע און שווערע לײַדען איז געשטאָרבען אונזער טײַערער און ניט פֿערגעסענער פֿאָטער, שוויגער-פֿאָטער, גרויס-פֿאָטער, ברודער און ענקעל

נ"ע

אברהם שמחה פּאָפּאָווסקי
ב"ר נחום דוד ז"ל

איז עלטער פֿון 63 יאָהר.

די לויה קומט פֿאָר היינט, זונטאָג י"ג שבט תרפ"ז, 1 אַ זייגער נאָכמיטאָג, פֿון טרויער-הויז צגיערסקאַ 1 וועגען וואָס ס'טײַלט מיט אין גרויס צער

די טיפֿטרויערנדע פֿאַמיליע.

לעזט
— דאָס —
„לאָדזשער
טאַגעבלאַט".

נאָך קורצע און שווערע לײַדען איז געשטאָרבען אין עלטער פֿון 31 יאָהר מײַן ליבע און אונפֿערגעסליכע פֿרוי, מוטער, טאָכטער, שוועסטער, און שוועגערין

נ. ע.

ברכה טויבע אשת ר' אברהם יצחק נ"י
איש-האָראָוויטש
בת ר' נחמי' קאַכאַנסקי ז"ל.

די לוי' קומט פֿאָר היינט, זונטאָג, י"ג שבט, 16 יאַנואַר 1927, 1 נאָכמ. פֿון טרויער-הויז, צעגעלניאַנאַ 50, וועגען וואָס עס טײַלען מיט אין גרויס צער

די טיפֿטרויערנדע פֿאַמיליע.

Dr. med. L. Pikielny
ספּעציאַליסט פֿאַר נירען, בלאָז און אורין-טראַנס.
נעמט אָן פֿון 7—4 נאָכמ.
נאַווראָט 8, — טעל. 19-90.

חברה „נושאי המטה", לאָדז, פּל. וואָלנאָשטשי 3.
מיר מאַכען בעקאַנט די געעהרטע מיטגלידער פֿון פֿעראײַן, אַז היינט זונטאָג א' פ' יתרו, ד. 16 יאַנואַר ד. י. קומט פֿאָר אין אײַגענעם לאָקאַל

די יעהרליכע אַלגעמיינע פֿערזאַמלונג

צום 1-טען טערמין 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג און בײַ אַ נישט ערשײַנונג פֿון דער ריכטיגער צאָהל מיטגלידער אין דער צײַט, קומט די פֿערזאַמלונג פֿאָר אין זעלבען טאָג צום 2-טען טערמין 6 אַ זייגער אָוונט. טאָגעס-אָרדנונג: 1) בעריכט פֿאַר'ן יאָהר 1926, 2) וואַהלען פֿון אַ פֿערוואַלטונג, 3) פֿרײַע פֿאָרשלאָגען.

די מיטגלידער ווערען געבעטען פּינקטליך צו קומען.

ד"ר
אַלכסנדר מאַרגאַליס
81 פּיעטריקאַווער 81

מיט טיפֿער טרויער און די אויגען אין צובראָכענע הערצער בעווײַנען מיר דעם פֿריהצײַטיגען טויט פֿון אונזער היימ-געליבטער חבר'טע, אַרטיסטין

גיטל זאַריצקאַ
(זעריגער)

פֿעראײַן. טרופּע פֿון יוד. אַרטיסטען-פֿעראײַן אין פּוילען, צײַטווײַליג אין רומעניען: טשערנאָוויץ. פֿרויען: לאה קאַמפּאַניעץ, אַניעלאַ, באַריסאָווא, לאָלאַ יאַקובאָוויטש. הערען: אבא קאָמפּאַניעץ, א. פּאַלאַקאָו, ל. ראַבינאָוויטש, י. קרעלמאַן, מ. פּאָסטאַר, ש. ווײַנטרויב.

קאָמאַנדאַר באַרטאַשעוויטש פער'משפּט אויף 5 יאָהר

פּרעזידענט פון דייטשע רייכסטאַג קומט היינט קיין לאָדז.

קאָמאַנדאַר באַרטאַשעוויטש פער'משפּט אויף 5 יאָהר תּפיסה.

וואַרשא, 15 יאַנואַר. (טעלעפאָניש) היינט האַלב 11 פאַרטאָגס איז ענדליך אַרויסגעטראָגען געוואָרען דער לאַנג-ערוואַרטעטער אורטייל אין בעריהמטען באַרטאַשעוויטש-פּראָצעס, וועלכער האָט זיך געצויגען איינינע חדשים, אויפ-דעקענדיג פאַר דער ברייטער געזעלשאַפט די פערשידענע גנבות און שווינדלען, וואָס זענען פאָרגעקומען אין דער פּלאַצ-אַפּטיילונג פון קריגס-מיניסטעריום.

דאָס געריכט האָט אַנערקענט דעם קאָמאַנדאַר באַרטאַשעוויטש פאַר שולדיג אין 85 פערשידענע גנבות און אין 84 מאָל בעגעהן מיסברויכען מיט זיין אַמט, נעמענדיג גרעסערע סומען לאַפּעקעס פון דער פירמע קאַראַל מאַרשאַלק. א חוץ דעם האָט דאָס געריכט אַנערקענט דעם קאָמאַנדאַר באַרטאַשעוויטש פאַר שולדיג אין מלוכה-פערראַט, ווייל ער האָט פון דער אויבענדערמאָנטער פירמע געקויפט פאַר דער אונטערוואַסער-אַפּטיילונג אַזעלכע חפצים, וואָס טויגען אַבסאָלוט גאָר נישט פאַר דער פערטיידיגונג פון'ם לאַנד.

צוליב די דאָזיגע חטאים ווערט קאָמאַנדאַר באַרטאַשעוויטש בעשטראָפט מיט 5 יאָהר שווערע תּפיסה (די האַלבע שטראַף), צו פערלירען די בירגערליכע רעכט און אויסגעשלאָסען צו ווערען פון מיליטער און פלאָט.

פון די אַנדערע אַנגעקלאַגטע אָפיציערען זענען 4 פער'משפּט געוואָרען: פון 1 ביז 5 חדשים תּפיסה און 8 זענען אינגאַנצען בעפרייט געוואָרען.

פּרעזידענט פון דייטשע רייכסטאַג קומט היינט קיין לאָדז.

ער וועט האַלטען אַ רעדע אין „פילהאַרמאָניע“.

(ע) נעכטען איז געקומען פון בערלין קיין לאָדז א מיטטיילונג, אַז דער פּרעזידענט פון דייטשען רייכסטאַג, פּויל לעבע צוזאַמען מיט'ן דעפּוטאַט דיאַמאַנט, וועלכער וויילט שוין זייט איינינע וואָכען אין בערלין, קומען קיין לאָדז היינט אין אָוונט, כדי אַנטיילצונעמען אין די פייערליכקייטען פון דער דייטשער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי וואָס פייערט היינט דעם 5-יעהריגען יובילעאום.

פּרעז. לעבע וועט אויף דער היינטיגער פייערליכער אַקאַדעמיע אין „פילהאַרמאָניע“ האַלטען אַ פּאָליטישע רעדע, אין וועלכער ער וועט בעטראַכטען די לאַגע פון אייראָפּאַ. א חוץ לעבע'ן קומען פון דאַנציג און אַנדערע לענדער סאָציאַליסטישע דעלעגאַטען.

עס ט-עט אויך אויף דאָס. ניעדזשוואַלקאָווסקי.

אַמעריקאַנער סענאַט אָבגעוואָרפען דעם פאָרשלאָג וועגען ערלויבען 30 טויזענד פרויען און קינדער פון אימיגראַנטען.

וואַשינגטאָן, 15 יאַנואַר (טעלעגר. דורך י.ט.א.) די אימיגראַציע-קאָמיסיע פון קאָנגרעס האָט בעטראַכט דעם ביל פון סענאַט-מיטגליד וואַדסוואָרד וועגען ערלויבען קיין אַמעריקאַ איבער דער קוואָטע פרויען און מינדעריעהריגע קינדער פון בירגער און דעקלאַראַנטען אין א צאָהל פון 30 טויזענד נפשות, וואָס זייער גרעסטע צאָהל שטאַמט פון מזרח-אייראָפּאַ.

די זיצונג פון דער סענאַט-קאָמיסיע איז געווען א פערטרויליכע ביי פערמאַכטע טירען. די דיסקוסיע איז געווען זעהר א לייטענשאַפטליכע. די געגנער פון ביל האָבען געטענה'ט, אַז דער ביל וועט סיי-ווי נישט לעזען די פראַגע וועגען די צוזאַמענפיהרונג פון פאַמיליעס און וועט בלויז אַריינברענגען אין לאַנד אומגעוואונשטע עלעמענטען.

מיט 8 געגען 2 איז דער ביל אָבגעוואָרפען געוואָרען.

דער יודישער מיטגליד אין דער אימיגראַציע-קאָמיסיע, קאָנגרעסמאַן פּערלמאַן האָט אַריינגעטראָגען א וואָטום-סעפּאַראַטום און האָט געפאָדערט, אַז די פראַגע זאָל בעהאַנדעלט ווערען אויף א פּלענאַר-זיצונג פון קאָנגרעס.

דער נעכטיגער דאָלאַר-קורס
אָפיציעל: 8.98
נישט-אָפיציעל— 9.00 + טענדענץ—רוהיג.

ד"ר מאַרקס בעקומט די מיסיע צו שאַפען דעם נייעם דייטשען קאַבינעט.

בערלין, 15 יאַנואַר (פּאַט). די מיסיע פון ד"ר קורטיוס צו שאַפען א קאַבינעט איז אַדורכגעפאַלען. פּרעזידענט הינדענבורג האָט היינט צו זיך אַרויסגערופען די פערשטעהער פון צענטער און פון די דייטש-נאַציאָנאַלע, ווי אויך דעם אַרבייטס-מיניסטער ד"ר בראַון.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער דאָזיגער קאָנפערענץ זאָגט זיך די פּרעסע אַרויס, אַז הינדענבורג וועט איצט איבערגעבען די מיסיע צו שאַפען דעם קאַבינעט דעם פערשטעהער פון צענטער ד"ר מאַרקס.

געשלעג צווישען האַקענקרייצלער און יודישע פראָנט-סאָלדאַטען אין וויעסבאַדען.

בערלין, 15. יאַנואַר טעלעגראַפיש דורך יט"א) פון וויעסבאַדען (עקספּרעס געמיט) מעלדעט מען מיט, אַז אויף א וואַהל-מיטינג צום סיים אין טהירינגען איז געקומען צו א געשלעג צווישען די האַקענקרייצלער און די געוועזענע יודישע פראָנט-סאָלדאַטען. די האַקענקרייצלער זענען אַראָבגעקומען ספּעציעל פון פראַנקפורט.

פון ביידע צדדים איז פאַראַן 15 פערוואונדעטע. די דייטשע פּאָליציי, ווי אויך דער ענגלישער גאַרניזאָן האָבען געמוזט אינטערווענירען און האָבען צוריקגעשטעלט די אָרדנונג.

קאַטוילישע רעוואָלוציע אין מעקסיקאַ ליקווידירט

מעקסיקאָ, 15 יאַנואַר (א. וו.) דאָס רעגירונגס-מיליטער האָט בעזעצט אַלע קאַטוילישע צענטרען. אייניגע קאַטוילישע-רעוואָלוציאָנערע גרופּען זענען צושלאָגען געוואָרען. מען קען רעכענען, אַז די רעוואָלוציע אין מעקסיקאַ איז שוין ליקווידירט.

פּאַריז, 15 יאַנואַר (פּאַט) די ניו-יאָרקער צייטונגען מעלדען פון מעקסיקאָ אַז אין די דאָרטיגע קאַטוילישע קרייזען האָט זיך פערשפּרייט א קלאַנג, אַז דער אַרעסטירטער ביסקופּ טאַבאַסקאַ איז אין נעהמען דערמאָרדעט געוואָרען.

אַמעריקאַ וויל זיך נישט פערלאָזען אויפ'ן יושר פון אייראָפּאַ

זי האָט איהר אייגענעם..

ניו-יאָרק, 15. יאַנואַר. (א.וו.) די רעגירונג פון די פעראייניגטע שטאַטען האָט אָבגעוואָרפען דעם פאָרשלאַג פון סענאַטאָר באָראַה, וועלכער האָט פאָרגעלעגט אויפצוגעבען דעם אינטער-נאַציאָנאַלען שידס-געריכט אַז האָט צו ערלעדיגען דעם קאָנפליקט פון די פעראייניגטע שטאַטען מיט מעקסיקאַ און ניקאַראַגואַ.

די וואַשינגטאָנער רעגירונג האַלט זיך ווייטער פעסט ביי דער מיינונג, אַז דער איינציגער לעגאַלער פּרעזידענט פון ניקאַראַגואַ איז נאָך דיאַז, וועלכער איז אויסגעוועהלט געוואָרען ביז'ן יאָהר 1929.

פּאַלעסטינער רעגירונג וועט סובסידירען יודישע שולען אין ארץ-ישראל.

ירושלים, 15 יאַנואַר (טעלעגר. דורך יט"א) די פּאַלעסטינער רעגירונג האָט בעשלאָסען נאָכצוקומען די פאָדערונגען פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, ווי אויך פון „ועד הלאומי“ און סובסידירען צו דעקען דעם בילדונגס-בודזשעט פון דער יודישער בעפעלקערונג.

אין דעם פערעפענטליכטען אָפיציעלען קאָמוניקאַט וועגען דעם ענין, ערקלערט די פּאַלעסטינער רעגירונג, אַז זי וועט מיטהעלפען צו דעקען דעם יודישען שול-בודזשעט, איבערלאָזענדיג זיך דאָס רעכט פון קאָנטראָלע איבער'ן כאַראַקטער פון די הוצאות פון יודישען שול-וועזען.

אָפיציעלער אַנטיסעמיטיזם אין ליטע

קאָוונע. (י.ט.א.) די ערקלערונג פון פּרעמיער-מיניסטער וואָלדעמאַראַס, אַז דער ליטווישער גענעראַל-קאָנסול אין אַמעריקאַ ה' ראַבינאָוויטש איז אָבגערופען געוואָרען דערפאַר, ווייל ער איז א יוד, האָט געמאַכט זעהר א שווערען איינדרוק אויף דאָס ליטווישע יודענטום.

דאָס איז דער ערשטער פאַל, וואָס א ליטווישער פּרעמיער זאָל אָפען ערקלערען, אַז ביי דער בעזעצונג פון רעגירונגס-אַמט שפּילט די וויכטיגסטע ראָלע דער נאַציאָנאַלער מאָמענט, ווייל אויף אַזאַ אופן ווערען די אַנגעהעריגע צו די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען בעצייכנעט אַלס בירגער פון דער צווייטער קאַטעגאָריע.

די „יודישע שטימע“ אין קאָוונע שרייבט: אַז עס וויל זיך נישט גלויבען, דאָס וואָלדעמאַראַס זאָל ווירקליך האָבען געגעבען אַזאַ ערקלערונג, וואָס שטעהט אין ווידערשפּרוך צו זיין שטעלונג, וואָס ער האָט פערנומען אין די פריהערדיגע יאָהרען אין דער פראַגע פון דער גלייכבערעכטיגונג פון די מינדערהייטען און בעזונדער די יודען. די צייטונג האָט אויסגעדריקט די האָפנונג, אַז דער פּרעמיער וואָלדעמאַראַס וועט דעמענטירען די ידיעה. ביז איצט אָבער האָט זיך אַזאַ הכחשה נישט בעוויזען. דאַגעגען איז אין אָפיציעלען ליטווישען אָרגאַן פון וואָלדעמאַראַס „ליעטובאַ“ אָבגעדרוקט אַן אַנטיסעמיטישער אַרטיקעל, אין וועלכען עס ווערען שטאַרק אָבגעשאַצט די יודען אין ליטע. בעזונדער שטאַרק טרעט דער אַרטיקעל געגען דעם יודישען דעפּוטאַט פינקעלשטיין.

פּראָצעס פאַר שלאָגען א דאָקטאָר פון דער קראַנקען-קאַסע.

(ז) דער 45-יעהריגער פ-אַנטשישעק פּאַטראַ, זייענדיג קראַנק, איז געקומען אין דער קראַנקען-קאַסע, וואו ד"ר דאַווידאָוויטש האָט איהם געוואָלט מאַכען אַן איינשפּריצונג. אין וואַרטע-זאַל האָט ער געוואַרט איבער 10 מינוטען, וועלכע האָבען פ-איהם געדאַכט ערלעדיגט ווערען, ווייל זיי זענען פריהער געקומען ווי פּאַטראַ.

פּאַטראַ האָט אויפגעעפענט די טיר מיט אימפּעט און איז אין א קאַטעגאָרישען טאָן געפאָדערט פון ד"ר דאַווידאָוויטש, ער זאָל איהם מאַכען אַן איינשפּריצונג.

דער דאָקטאָר האָט איהם ערקלערט, אַז עס איז נאָך נישט זיין ריי. דערויף האָט זיך דער קראַנקער געוואָרפען אויפ'ן דאָקטאָר, איהם אַנגעכאַפּט פאַ'ן האַלז און איהם דערלאַנגט א פּאַטש.

געגען אַנפאַלער איז צוזאַמענגעשטעלט געוואָרען א פּראָטאָקאָל און נעכטען איז געגען בעל-דבר פאָרגעקומען דער פּראָצעס.

פּאַטראַ איז פער'משפּט געוואָרען אויף 5 חדשים טורמע. דערביי איז איהם דאָס אויספיהרען די שטראַף אָבגעלעגט געוואָרען אויף 5 יאָהר.

פּוילען האָט אָנגעהויבען א דיפּלאָמאַטישע אָפענסיווע געגען דייטשלאַנד.

אַזוי שטעלט פעסט „בערלינער טאָגעבלאַט“.

בערלין, 15 יאַנואַר (פּאַט) אין אַן אויספיהרליכען בריף וועגען די לעצטע צוויי רעדעס פון מיניסטער זאַלעסקי אין וואַרשא, שרייבט דער וואַרשעווער קאָרעספּאָנדענט פון „בערלינער טאָגעבלאַט“, אַז לויט די דערמאָנטע רעדעס קען מען אורטיילען, אַז פּוילען האָט איצט אונטערגענומען א פּאָליטישע אָפענסיווע געגען דייטשלאַנד. די ערשטע שריט פון דער דאָזיגער אָפענסיווע זענען אונטערגענומען געוואָרען אין לאָנדאָן, וואו מען בעמיהט זיך צו פערשפּרייטען דעם געדאַנק, אַז די דייטשע פעסטונגען אין מזרח-פּרייסען זענען מאַגאַזינען, וואו ס'ווערט איינגעזאַמעלט אונגעהויערע וואָפען געקויפט פאַר סאָוויעט-רוסלאַנד.

קאַנצלער ד"ר זייפּעל וועגען אַנטיסעמיטיזם פון דער רעגירונגס-פּאַרטיי.

ווין. (יט"א) אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם פּראָגראַם פון דער קריסטליך-סאָציאַלער פּאַרטיי, וואָס איז נישט לאַנג פערעפענטליכט געוואָרען אין דער וויענער פּרעסע און די גרויסע רעדעס פון די פיהרער פון די קריסטליך-סאָציאַלע, אין וועלכע עס איז פעסטגעשטעלט, דאָס די קריסטליך-סאָציאַלע פּאַרטיי (איצט רעגירונגס פּאַרטיי) שטעלט זיך פאַר אַן אויפגאַבע: „צו בעקעמפען די איבערמאַכט פון צושטראָמענדען יודישען איינפלוס אויף דעם גייסטיגען און ווירטשאַפטליכען געביט“, האָט דער וויענער קאָרעספּאָנדענט פון דער יודישער טעלעגראַפען-אַגענטור זיך געווענדעט צום בונדעס-קאַנצלער דר. זייפּעל מיט אַן אַנפראַגע צו ער, אַלס רעגירונגס-שעף, סאָלידאַריזירט זיך מיט די דערמאָהנטע ערקלערונגען און וואָס פאַר א שטעלונג ער פערנעהמט אין דער פראַגע. אויף דער דאָזיגער אַנפראַגע האָט דר. זייפּעל צוגעשיקט דעם יט"א-פערשטעהער דורכ'ן קאַנצלער-אַמט פאָלגענדע מיטטיילונג:

„אין קיין שום רעדע פון די פּאַרטיי-פיהרער פון די קריסטליך-סאָציאַלע, וואָס זענען ערשינען אין די צייטונגען איז נישט בעהאַנדעלט געוואָרען די יודען-פראַגע. דאַגעגען האָט דער גענעראַל-סעקרעטאַריאַט פון דער קריסטליך-סאָציאַלע פּאַרטיי פערעפענטליכט אין דעם נייעיאָהר נומער פון די „רייכספּאָסט“ דעם פּאַרטיי-פּראָגראַם אין וועלכען עס געפינען זיך די ווערטער“, וואָס איהר ציטירט. מען וואָלט זיך געדאַרפט וואונדערן אויב די יודען פון דער גאַנצער וועלט זאָלען זיין בעאַנגסטיגט צוליב די דאָזיגע פּראָגראַמאַטישע ערקלערונגען. די קריסטליך-סאָציאַלע פּאַרטיי עקזיסטירט שוין זייט צעהנדליגע יאָהרען און האָט נישט געענדערט איהר פּראָגראַם אין קיין שום וועזענטליכען פּונקט און איז בעקאַנט אַלס אַן אַנטיסעמיטישע פּאַרטיי. עס דאַרף דערפאַר קיינעם נישט איבעראַשען, דאָס דער פּראָגראַם, וואָס איז יעצט פערעפענטליכט געוואָרען ענטהאַלט אויך אַנטיסעמיטישע ווענדונגען. עס איז אָבער וויכטיג צו פעסטצושטעלען, ווי אַזוי ווערען פאָרמולירט די אַנטיסעמיטישע אויפגאַבען אין דעם פּאַרטיי-פּראָגראַם. די פּאַרטיי בעקעמפט נישט' ווי זי שטעלט אַליין פעסט, די יודען און אויך נישט דעם איינפלוס, וואָס די יודען האָבען אויף דעם גייסטיגען און ווירטשאַפטליכען געביט נאָר די „איבער-מאַכט פון צושטראָמענדער יודישער איינפלוס“, אַז אין געוויסע טיילען פון דער וועלט איז קענטיג דער שטאַרקער, צושטראָמענדער יודישער איינפלוס דאָס פיהרען די פּאָליטיק פון מזרח-אייראָפּאַ מיט וועלכע עסטרייך וואוינט אין נאָהענטע שכנות. דער דאָזיגער פאַקט איז נישט קיין פועל-יוצא פון כאַראַקטער פון יודישען פאָלק, אָדער פון וועזען פון דער יודישער רעליגיע, נאָר גלייך פון דער יודישער געשיכטע. דער פאַקט, דאָס די פיהרער און פּראָפּאַגאַנדיסטען פון רוסישען באָלשעוויזם און דער קאָמוניזם אין דייטשלאַנד און אין עסטרייך ווי אויך די פיהרער פון עסטרייכישען סאָציאַליזם, וואָס פערטרעטען די זעהר ראַדיקאַלע, מאַטעריאַליסטישע געשיכטע — אויפפאַסונג, וואָס ווערט פון שטאַנדפּונקט פון דער קאָנסערוואַטיוו-קריסטליכער בעפעלקערונג בעטראַכט אַלס א קולטור-צערשטערערישע, זענען יודען. דער דאָזיגער פאַקט איז שוין א גענוגענדע ערקלערונג פון יסוד פון די אַנטיסעמיטישע פאָלקס-שטימונגען.

עס איז זעלבסטפערשטענדליך, דאָס דער בונדעס-קאַנצלער האָט נישט אַנטיילגענומען אין דער פאָרמולירונג און פעסטשטעלונג פון קריסטליך סאָציאַלען פּראָגראַם צו נייעיאָהר 1927. אַזוי אָבער ווי מיר האָבען א פּאַרלאַמענטאַרישע רעגירונג, וואָס בעשטעהט פון פערטרעטער פון פּאָליטישע פּאַרטייען, האָט דער בונדעס-קאַנצלער נישט אויפגעהערט צו זיין א מיטגליד פון דער קריסטליך-סאָציאַלער פּאַרטיי. עס איז קלאָר, דאָס ער בעמיהט זיך די גרונדפּרינציפּען פון דער פּאַרטיי ווי ווייט מעגליך צו פערווירקליכען אין לעבען. קיינמאָל אָבער האָט איהם די אַנגעהעריגקייט צו דער פּאַרטיי נישט געשטערט צו האַלטען די אָרדנונג אין דער מלוכה און אַכטונגען די גלייכע רעכט פון אַלע בירגער אָהן אונטערשייד פון גלויבען. דער דאָזיגער פאַקט איז גוט בעקאַנט די עסטרייכישע יודען און ווערט דורך זיי געשעצט. זיי האָבען נישט געדאַרפט צו פערשטעהן, אַז די אַנגעהעריגקייט פון רעגירונגס-שעף צו דער קריסטליך-סאָציאַלער פּאַרטיי וועט ביי זיי אַרויסרופען וועלכע עס איז זאָרגען.“

וויכטיג פאַר דעם יודישען צענטער אין לאָדז!

איך מאַך בעקאַנט, דאָס איך האָב געעפענט א ביוראָ א. נ.:

„יוראַ“ 26 נאַוואָמיעסקאַ 26 אין יודישען צענטער פון לאָדז

אונטער דער לייטונג פון בעוואוסטען און רוטינירטען לייטער ה' לעאָן לוצקי, ווי עס ווערען אינפאָרמירט, געשריבען און ערלעדיגט אַלערליי שטייער-, אַדמיניסטראַטיווע-, פּאָליציי-, געריכטס- און פּעטער-אַנגעלעגענהייטען. איבערזעצונגען פון אַלע שפּראַכען. עס ווערען אויך אַנגענומען פּראָטעסטירטע וועקסלען איינצוקאַסירען.

שנעל, רעעל און ביליג!

מיט אַכטונג יוסף אַלפּום

לאָדז, נאַוואָמיעסקאַ 26, טעלעפאָן 56-43.

בעקאַנטמאַכונג.

מיר בעטען אַלע אונזערע מיטגלידער פון קאָלאָניאַל-בראַנזשע צו קומען אין פעראיין צעגעלניאַנאַ 15, אויף דער קאָנסטיטואירענדער פערזאַמלונג, וואָס קומט פאָר היינט זונטאָג, דעם 16 יאַנואַר, 6 א זייגער נאָכמ. און צו בעטייליגען זיך אין די וואַהלען.

א גרופּע מיטגלידער פון קאָלאָניאַל-הענדלער פּיעטריקאָווער 6.

עס קלינגט שוין איבער גאַנץ לאָדז,

אַז אַלער אַרט ביטעס, פּאַראַניעס, רעקורסען, אַפּעלאַציעס און אַלע געריכטס-פינאַנס-אַדמיניסטראַטיווע און קאָמונאַלע אינסטיטוציעס ווערען אַמבעסטען, אַמביליגסטען ערלעדיגט אין ביוראָ

„פּאָלאָניאַ“ אַלעיאַ 1 מאַי 7.

וויכטיגע בעמערקונג: טעגליך פון 5 ביז 7 ווערען ערטיילט עצות און אַנטוואָרטען אין אַלע שטייער-אַנגעלעגענהייטען דורך ה' לעאָן שווייצער. — איבערזעצונגען: האַנדעלס- און פּריוואַט-קאָרעספּאָנדענץ, קאָנטראַקטען. — פּראָטעסטירטע וועקסלען ווערען אַנגענומען אויפצומאָנען מיט מינימאַלע קאָסטען. מיטגלידער פון פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען צאָהלען 25% ביליגער.

בעקאַנטמאַכונג.

מיר בעטען אַלע קאָלאָניאַל-הענדלער, מיטגלידער פון סוחרים-פעראיין, פּאָלודניאָוואַ 15, צו קומען אויף דער

קאָנסטיטואירענדער פערזאַמלונג,

וואָס קומט פאָר אין לאָקאַל פון קאָלאָניאַל-פעראיין, צעגעלניאַנאַ 15 היינט זונטאָג, דעם 16 יאַנואַר, 6 נאָכמ.

א גרופּע מיטגלידער.

Dr. med. Braun

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט-און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער שוואַכע.

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האָר-אויספאַל)

23 פּאָלודניאָוואַ 23

טעל. 40-26

נעהמט אָן פון 9—11 און פון 5—8 אָוונד.

Dr. med. STUPEL

12 SZKOLNA 12

ספּעציאַליסט פאַר הויט, האָר און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע, רענטגען-שטראַהלען און קוואַרץ-ליכט עלעקטראָ-טעראַפּיע.

נעהמט אָן פון 6—9, פרויען פון 12—3.

א הערצליכען מזל-טוב דעם ה'

א. ברושעווינסקי און פרוי

צו דער חתונה פון זייער טאָכטער סאָניע מיט ד"ר אַלעקסאַנדער שוואַרץ

וו. שיינפעלד און פרוי.

לאָדז, זאַוואַדזקאַ 15.

Dr. Z. Rakowski

ספּעצ. פאַר אויערען, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהייטען

9 קאָנסטאַנטינאָווסקאַ 9 טעלעפ. 27-81

ספּעציעלער קורס פאַר שטאַמלער.

שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7.

נעהמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10 ביז 11 און פון 2 ביז 3 נאָכמ.

8016

די פערוואַלטונג פון

סוחרים-פעראיין אין לאָדז

פּיעטריקאָווער 73

מאַכט בעקאַנט, אַז אָנהויבענדיג פון היינטיגען זונטאָג ד. 16-טען ד. ח. פון 4 א זייגער נאָכמיטאָג וועלען די לאָקאַלען פון געזעלשאַפטס-קלוב אָפען זיין פאַר די מיטגלידער.

188

Dr. med. Ludwik Rapeport

ר. Narutowicza 25 (דזיעלנאַ) Tel. 44-10

ספּעציאַליסט פאַר נערווען, בלאָז- און האַרן-קראַנקהייטען

נעמט אָן פון 1—2 און פון 4—7 אָוונד.

לאָדזשער טאַגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעהמט-אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונד.
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אַדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. pocz. 16
טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57. אדמיניסטראַציע 47.

אונזער אויסלענדישער האַנדעל און די יודען.

דער פונדאַמענט, אויף וועלכען ס'שטיצט זיך די סטאַביליזאַציע פון אונזער וואַלוטע, איז דער אַקטיווער האַנדעלס-בילאַנס. און ווילען מיר זיך בעמיהען וועגען בעדייטענדע אויסלענדישע קרעדיטען, מוזען מיר קודם-כל אַכט געבען אויף דער ענטוויקלונג פון אונזער אויסלענדישען האַנדעל.

און וואָס מערקען מיר אין דער הינזיכט פאַר די לעצטע חדשים פון'ם פערגאַנגענעם יאָהר? מיר קענען קאָנסטאַטירען, אַז אין יולי-מאָנאַט האָט דער עודף פון'ם עקספּאָרט איבער'ן אימפּאָרט אויסגעמאַכט איבער 55 מיליאָן זלאָטים, און פון דאַן אָן האָט שוין דער דאָזיגער עודף אָנגעהויבען בסדר צו פערקלענערן זיך. דערגרייכענדיג אין אויגוסט—36,5 מיליאָן זלאָטים, אין סעפּטעמבער—28,3 מיליאָן זלאָטים און אין אָקטאָבער שוין בלויז—15,7 מיליאָן זלאָטים.

דאָס איז אַנ'ערשיינונג, איבער וועלכער מיר מוזען זיך ערנסטער פערטראַכטען, מחמת אויב די „ענטוויקלונג" פון אונזער אויסלענדישען האַנדעל זאָל אויך ווייטער געהן אין דער זעלבער ריכטונג, ווי ביז איצט, קען דערפון ענטשטעהן אַנ'ערנסטע געפאַהר נישט נאָר פאַר'ן עצם האַנדעלס-בילאַנס פון פוילען, נאָר אויך פאַר דער פעסטקייט און סטאַביליקייט פון'ם זלאָטי-קורס.

ס'איז שוין ניט איינמאָל געווען אָנגעוויזען, אַז אונזער אַקטיווען האַנדעלס-בילאַנס האָבען מיר מיט-אַלעמען צו פערדאַנקען, פון איין זייט — דער בעגרענעצונג פון'ם אימפּאָרט קיין פוילען (דורך די הויכע צאָל-טאַריפען), און פון דער אַנדערער זייט — די צופעליגע גינסטיגע קאָניונקטורען פאַר'ן פוילישען עקספּאָרט (דער ענגלישער קויהלען-שטרייק א. א.). אַבער, אַז די גינסטיגע קאָניונקטורען קענען נישט שטענדיג אָנהאַלטען — אין דעם האָבען מיר זיך שוין איצט איבערצייגט; און וואָס איז נוגע דער פוילישער צאָל-פּאָליטיק, וועט זי דאָך, נישט היינט-מאָרגען, סוף-כל-סוף מוזען געענדערט ווערען אין דער ריכטונג פון בעדייטענדע הנחות פאַר אַ ריי מלוכות (און אין דער ערשטער ריי—דייטשלאַנד), מיט וועלכע פוילען וועט געצוואונגען זיין צו שליסען האַנדעלס-אָבמאַכען אונטער'ן דרוק פון דער אינטערנאַציאָנאַלער סיטואַציע.

ליידער האָט מען ביי אונז נישט געקענט אויסנוצען די גינסטיגע קאָניונקטור שוין צוליב די פעסטער-שוועריגקייטען אַליין, נישט רעדענדיג שוין פון אַלע איבעריגע מניעות, אויף וועלכע עס שטויסט זיך אָן דער פוילישער אויסלענדישער האַנדעל צוליב אַ ריי רעין-לאָקאַלע סיבות פון ביוראָקראַטישען כאַראַקטער.

לאָמיר נעמען, צב"ש, די פראַגע פון די פוילישע אויסלענדישע קאָנסולאַרע פערטרעטונגען.

די דאָזיגע „פּלאַצובקעס" זענען בעזעצט פון'ם ווירטשאַפטליכען שטאַנדפּונקט ממש אויף אַ פאַטאַלען אופן. אנשטאָט פּראַקטישע מענשען, באַאַמטע, וועלכע זאָלען זיך גוט אָריענטירען אין די האַנדעלס-אינדוסטריעלע בעציהונגען, שיקט מען אַרויס קיין אויסלאַנד בלויז יונגע „דיפּלאָמאַטען", וועלכע זאָרגען נאָר וועגען רעפּרעזענטאַטיווע צערעמאָניאַלען און פייערליכקייטען, אנשטאָט צו פערנעמען זיך מיט אַ פאַכמענערישער שטיצע פאַר די פוילישע סוחרים און אינדוסטריעלער אין אויסלאַנד. ביים בעזעצען די פוילישע אויסלענדישע פּלאַצובקעס ווערען לחלוטין אויסגעמיטען די עלעמענטען, וועלכע זענען פון דער נאַטור פעהיגער און בערופענער צום האַנדעל, ד. ה. יודען, און דאַגעגען ווערען אין דער הינזיכט פּראָטעזשירט כל-ערליי „וואויל-געבוירענע" פּאַטריאָטען, וועלכע שטאַמען פון אַ שענערען יחוס און האָבען מעהר „אָנשטיצונגען" אין די פוילישע רעגירונגס-ספערען. ביי אַזוינע אומשטענדען איז, נאַטירליך, שווער צו ריכטען זיך אויף וועלכער נישט איז פּראַקטישער שטיצע פאַר'ן פוילישען האַנדעל אין אויסלאַנד.

היינט ווער רעדט שוין וועגען די אַלע שיקאַנעס און רעפּרעסיעס, וואָס דער פעהיגסטער טייל פון'ם פוילישען האַנדעלס-עלעמענט, די יודען, האָבען אויסצושטעהן אין לאַנד גופא. און באמת דאַרפען דאָך די פוילישע מלוכה-לייט אַליין גוט פערשטעהן, אַז וואָס מעהר ס'ווערט אונטערדריקט און דערשטיקט דער פוילישער אינערליכער האַנדעל, אַלץ קלענער ווערען די שאַנסען פאַר אַ גינסטיגער ענטוויקלונג פון פוילישען אויסערן-האַנדעל.

ס'וואָלט אונז געווען זעהר לייכט מיט סטאַטיסטישע ציפערען צו בעווייזען, ווי דער פוילישער האַנדעל, הן דער אויסלענדישער והן דער אינלענדישער, נעהט צום אונטערגאַנג. און, נישט היינט-מאָרגען, וועט עס זיך דאָך שוין ווידער מוזען פאַטאַל אָבשפּיגלען אויפ'ן מצב פון דער פוילישער וואַלוטע.

נאָר וואָס איז די פעולה פון די אַלע וואָרנונגען און התראות, אַז מיר ווייסען דאָך שוין פון דער ביטערער ערפאַהרונג, אַז: „מאַנדרי פּאָלאַק פּאָ שקאָדזיע"...

ביי אונז כאַפּט מען זיך צו פערריכטען אַלע פעהלערען, ווען ס'איז שוין צו שפּעט... ווען די פוילישע ווירטשאַפטס און פינאַנץ-שיף וועט שוין זיין אונטער'ן וואַסער—ערשט דאַן וועלען אונזערע רעגירונגס-ספערען און די געזעלשאַפט „ענערגיש זיך נעמען צו דער רעטונגס-אַקציע". ס.

יודישע נייעס.

משה נאַדיר פאַהרט קיין ארץ-ישראל.

מאָסקווע (י.ט.א.) דער יודיש-אַמעריקאַנישער שריפטשטעלער משה נאַדיר, וואָס איז אַ לאַנגע צייט געווען אין אוקראַינע איז אָבגעפאַהרען קיין ארץ-ישראל.

דער ציל פון זיין רייזע—דורכפיהרען אַ פּאַראַלעל צווישען דער קאָלאָניזאַציע אין סאָוויעט-רוסלאַנד און אין ארץ-ישראל.

דאָס „שלום עליכם בוך" אַרויס פון דרוק.

ניו-יאָרק. (י.ט.א.) די טעג איז אַרויס פון דרוק „דאָס שלום עליכם בוך". געווידמעט דעם אָנדענקען פונ'ם גרויסען יודישען הומאָריסט צו זיין צעהנטען יאָהרצייט. „דאָס שלום עליכם בוך" איז אַ ליטעראַרישער מאָנומענט, וואָס איז געשטעלט געוואָרען שלום עליכם'ען אין אַמעריקאַ. דאָס בוך גיט אַ טיפע אינטערעסאַנטע אָבשפּיגלונג פון לעבען און שאַפען פון שלום עליכם זינט זיין פריהעסטע יוגענד ביז צו זיינע לעצטע טעג. דורך זיינע אייגענע אינטימע הומאָר-פולע שריפטען. ווי אויך דורך כאַראַקטער-ריסטיקעס און זכרונות וועגען איהם און פון זיינע נאָהענטסטע מענשען און פריינד-שריפטשטעלער... דאָס בוך ענטהאַלט: אויטאָ-ביאָגראַפישע פערצייכנונגען פון שלום-עליכם. ביאָ-און-ביבליאָגראַפישע דאָקומענטען און מאַטעריאַלען, אַרום 300 בריף פון איהם צו זיינע פאַמיליע-מיטגלידער, שריפטשטעלער און פריינד, זיינע נישט געדרוקטע יוגענד-שריפטען, זיין ליטעראַרישען איבערבלייב; זיינע נאָטיצען, סקיצען, איינפאַלען הומאָר-שטריכען און ווערטלעך; 98 פאָטאָגראַפישע בילדער פון איהם אַליין און אין גרופּעס מיט זיין פאַמיליע מיט חברים-שריפטשטעלער און סתם-פריינד, 25 פאַקסימיליעס פון זיינע מאַנוסקריפּטען און דאָקומענטען-אויסער דעם מאַטעריאַל, וואָס איז געשריבען וועגען איהם פון אַנדערע.

אַלצדינג, וואָס געהט אַריין אין בוך, איז נאָך אין ערגעץ ביז אַהער נישט געדרוקט געוואָרען.

לעזט אַבאָנירט
— דאָס —
„לאָדזער טאַגעבלאַט."

ח. נ. ביאַליק'ס הספד ביים אָפענעם קבר פון אחד העמ'ן.

אין זיין הספד אויף אחד העמ'ן האָט ביאַליק צווישען אַנדערען געזאָגט:

אונזער נאַציאָנאַלע און ליטעראַרישע בימה איז פּוסט, אין פּשוט'ען זין פון וואָרט: אַ הוילער חלל.

דאָס אבלות האָט זיך אָנגעהויבען נאָך מיט 10 יאָהר צוריק בעת אחד העם איז פערשוואונדען פון דער ליטעראַטור און איצט איז בלויז געוועזען דער סוף פון דער דאָזיגער אבלות-צייט.

מיט זיין „רוח-הקודש" האָט אונז אחד העם געגעבען די רינג, וואָס פערבינדעט די תקופה פון מיט 30 יאָהר צוריק מיט דעם לעבען פון דער נייער עפּאָכע. דער סוף פון אַ בוך, וואָס איז געווען דער צענטער פונ'ם דור שטעקט אינ'ם אָנהויב פון אַ ניי קאַפּיטעל.

ער האָט קיינמאָל נישט ליב געהאַט דעם נאָמען „שרייבער", אָבער ער האָט דעם יודישען שרייבער געגעבען כבוד און אחריות פאַר זיין מיסיע. ער האָט דערהויבען דעם ווערט פון יודישען וואָרט און יודישען בוך; ביז צו איהם האָט מען אויף דעם נייעם העברעאישען ספר געקוקט ווי אויף אַ „ביכעל". ער האָט אונז אויסגעגליכען מיט אַלע דורות טרעגער פון געדאַנק.

אין אחד העמ'ן איז פאַרהאַן געווען עפּעס פון אַ שווערען אַריסטאָקראַטיזם, אַ שטייגער ווי ער וואָלט אין זיין האַנד געהאַלטען אַ גאָלדענע וואָג צוצוווענען יעדעס וואָרט. ער האָט אונז דערמאָנט מיט זיין גרויס אחריות-געפיהל די „אנשי-כנסת-הגדולה" בעת זיי האָבען מסדר געווען דעם תנ"ך און ר' יהודה הנשיא בעת ער האָט מסדר געווען די „משנה". פון איהם האָבען מיר אַלע זיך געלערנט אַכטונג און פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר'ן געדרוקטען וואָרט. ער האָט געוויזען, אַז דער שרייבער קומט נישט ווילען, נאָר דער שרייבער איז דער שעפער פונ'ם „צלם אלקים" פון דער אומה.

אחד העם האָט אָנגעוויזען אויף דעם פערווייטאָגסטען ערט אינ'ם יודישען פאָלקס-לעבען, אויף דער שוואַכקייט פון רצון. אונגלויבליך האָט ער געלערנט, אַז די פראַגע פון דער גאולה אין דער אויסלעבונג פון יודישען פאָלק, איז אַ פראַגע פון אַ געזונדען ווילען.

איצט האָט דאָס זעלבע אויך איבערגעחזר'ט ווייצמאַן אין אַמעריקא, אַז אויך איצט ליגט דער ערפאָלג נישט אין דער פּאָליטישער און פינאַנציעלער זייט פון דער פראַגע, נאָר דאָס איז אַ פראַגע פון נאַציאָנאַלען ווילען.

נאָכ'ן טויט פון יעדען גרויסען מענש זאָגט מען: מיט זיין טויט איז אַוועק אין קבר דאָס עניוות, דער כבוד א. א. מיט אחד העמ'ס טויט איז דער כבוד פון פאָלק אין דער ליטעראַטור נישט אַוועק. ער האָט דערהויבען די פאַהן, און עס דער כבוד ווי באַלד ער איז נאָר געקומען איז ער שוין געבליבען.

צווישען מיט אַלע גרויסע זיהן פון פאָלק, וואָס האָבען זוכה געווען צו אונשטערבליכקייט, וועט אויך אחד העמ'ס נאָמען בלייבען אויסגעקריצט אינ'ם „כסא הכבוד" פון דער יודישער אומה.

פּראָטעסט פון די קריסטליכע קירכען געגען די יודען-פערפאָלגונגען אין רומעניען.

ניו-יאָרק. (י.ט.א.) דער גענעראַל-סעקרעטאַר פון דער פעדעראַציע פון די קריסטליכע קירכען אין אַמעריקא ה' מעקפאַרלאַנד האָט איבערגעשיקט דעם יודיש-אַמעריקאַנישען קאָנגרעס אַ בריף, אין וועלכען ער שטעלט פעסט, אַז די פעדעראַציע פון די קריסטליכע קירכען שליסט זיך אָן אין דעם פּראָטעסט געגען די אַנטי-יודישע פערפאָלגונגען אין רומעניען. ה' מעקפאַרלאַנד אַליין איז געווען אַן עד-ראיה פון דער שלעכטער בעהאַנדלונג פון די יודען אין רומעניען.

152,000 דאָלאַר פאַר א"י-אַרבייטער געשאַפען אין לעצטען יאָהר אין ניו-יאָרק.

ניו-יאָרק. (י.ט.א.) דער פּאַרטיי-ראַט פון די אַמעריקאַנער פּועלי-ציון (רעכטע) האָט אויסגעהערט דעם בעריכט פון גענעראַל-סעקרעטאַר אייזיק העמלין, לויט וועלכען ארץ-ישראל האָט לעצטענס בעקומען דורך די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען די סומע פון 152,000 דאָלאַר.

יהואש—דער דיכטער פון ביבלישען פּאַטאָס.

יהואש איז געוועזען פון די געצעהלטע, פון די יחידים, וואָס האָבען טיף און מיט-נישט דורכגעווייטאָגט דעם וועה פון'ם יחיד און דעם וועה פון דער וועלט. ער האָט אויך פערמאָגט דאָס פערשטענדניש מיטצוגעהן מיט'ן שטראָם פון דער צייט, נאָר האָט ער דאָס געטאָן בעשטענדיג און עהרליך אָהן געשטעלטען פּאַטאָס און אָהן יאָגעניש נאָך פּאָפּולאַריטעט. כמעט אומבעמערקט אַריבערגעוואַקסען דעם גוואַ פון דער צייט און זיך אויסגעהויבען הויך, ווי אַ ריז.

עס איז נישט קיין צופאַל, וואָס גראַד ער, מיט זיינע שטאַלצע פּאָעטישע כחות, האָט זיך פערטאָפען צו אַזאַ ריזיגע אַרבעט, ווי איבערזעצונגען דעם תנ"ך אין יודיש.

מעהר פון זיין אונגעהויערער נטיה צו פאַבעל און לעגענדע, צום פאָלקסטימליכען מקור פון רעה פּאָעזיע, האָט יהואש'ן פערלאָקט דער היליגער און פייערליכער פּאַטאָס פון די נביאים. דאָס פּשטות אין פּלוצלינגע אָפּגעהערטקייט פון זייער רייד, דער טרייסט און הויכער דער רעוואָלט, וואָס די ביבעל האָט נאָך בראַכט פאַר פעלקער און דורות, פאַר אַלע אין פיין פערטרעהערונג און מערינער.

ערגיץ אין אַ אַ-מ דעריצעהלט יהואש, ווי ער פלעגט זיצען ביי נאַכט און זיין „תהלים" איבערגעזעצט, און האָט זיך איבערגענומען מיט די האַרציגע געבעטען און תפלות, און וועלכע ער האָט אַרויסגעהערט דאָס געוויין פון דורות. דאָס טיעף-פערשטיקטע קול פון זיין מאַמעס ביי ליכט-בענשען, און די טרויעריגע פון אַלע אומגעקומענע אויף תליות, פערפייניגטע אין תפיסות און פאַר אַלערליי מיתות-משונות.

יהואש האָט פיל אַריינגעבראַכט אין דער יודישער פּאָעזיע פון פּראָמעטעאיש ראָמאַנטיזם, וואָס ער האָט צוגעטראָגען איז געווען עכט קלאַסיש.

ביי די עקספּרעסיאָניסטען האָט יהואש געלערנט יאָרעדיקייט און וואַטענקייט פון פאָלקס-לשון אַריינגעזעצט און פּאָעטישען בעלער, און ביי די קלאַסיקער און דער ביבעל האָט ער געגעבען דאָס פערשטענדניש פאַר דער מאָנומענטאַלישקייט פון מענשליכען טראַגיזם.

און דערפאַר האָט ער געקענט געמאָלט זיין, אַז גראַד ער, דער דיכטער פון ביבלישען פּאַטאָס, זאָל זיך בעהעפטען צו די עקסטרעם-לינקע, פערצווייפעלטע „אַלי-באַמראָסען" פון דער יודישער דיכטונג, די „אינזיכיסטען".

ער האָט דערשפּירט ביי זיי, און גראַד ביי זיי דעם דראַנג און דעם מאָנומענטאַלישען זשעסט, זיך צו פעסטיגען מיט דעם קאָסמאָס און ער, דער פּאַנטעאיסט און „רעליגיעזער" לירקער מיט אַ גרויסען עמאָציאָנעלער, איז זיי נאָכגעגאַנגען.

און דאַ ליגט איינגעטעהנט דער חילוק צווישען איהם און דער גאַנצער פּליעיאַדע דיכטער פון אַלע יודישע קבוצים, וואָס איז אויפגעקומען און דער נאָך-מלחמה-צייט.

די יודישע פּאָעזיע נאָך דער וועלט-מלחמה איז געוואָרען אומגעוועהנליך, זי האָט זיך געריסען צו ווייטע וועלטען און שליימלען, אויסשלאַגען אַ פענסטער אין דער ברייטער „גרויסער" וועלט אַריין, אָבער נאָר ווייניגע יודישע דיכטער הגם אַלע האָבען כמעט געמאָלט דעם איינציגען אַבשטעל צו זיין אונגעוועהנליך, האָבען באמת פערמאָגט און זיך און אין זייער אויסגעקלינגלטער וואָרט, אַט די דאָזיגע אוניווערזאַליסטקייט, אינטערנאַציאָנאַליזם פון געדאַנק און אידעאַל, און קאָסמישע סענזיטיוויטעט.

דער אמת'ער דיכטער מיט נ-וויכע אני-רעאַלען און אינטערנאַציאָנאַלען טריים פון אַלע פעלקער-ביכער-ירושה אין מישפּחה-רינגער בעציהונג צווישען מענשען, איז געוועזען יהואש, הגם ער האָט אַפען זיך נישט בעקענט פאַר קיין „אַקזאָטיקער", און ער האָט נישט פערשטענדיגט געגעבען זיך צו ווערען די, וואָס האָבען דעם אינטערנאַציאָנאַליזם אין ערגעץ.

דער דאָזיגער אינטערנאַציאָנאַליזם האָט זיין מקור און אויך יודישע טראַדיציעס, איז און משך פון דורות אַריינגעדרונגען אין יודישען בלוט און כאַראַקטער, אויסגעהאַרעוועט און אויסגעשליפען געוואָרען אין גייסט פון די נביאים. און יהואש, וואָס איז לויט זיין עצם מהות געוועזען דער עלטער זוהן פון ביבעל-פּאָעט, האָט דעם דאָזיגען גייסט געמאָלט פאַר דעם לעבעדיג-מוסר פון זיין פּאָעזיע.

יהואש האָט איז די לעצטע יאָהרען נישט פערנומען דאָס אָרט אין די פיהרענדע ריי, וואָס ער וואָלט לויט זיין דיכטערישער קראַפט געדאַרפט פערנעמען אין דער יודישער דיכטונג. נאָר דאָס, וואָס ער האָט געגעבען דער יודישער דיכטונג, מאַכט איהם פאַר איהר אמת'ען און בערימטען פאַרשטעהער.

יהואש'ס פּאָעזיע וועט בלייבען אַנ'אייביגער קנין פון יודישען פאָלק און דורות אַרים וועט מען נאָך ווייטען זיך צעשטאַטען זיין בערימטונג!

ב. ש.

מוסאַליני איז כשר געראַכט

מאָנאָלאָג פון אַ טאַטען — פון י. אַבערזשאַנעק.

דער פאַשיסטישער דיקטאַטאָר פון איטאַליען מוסאָליני, האָט אַרויסגעגעבען אַ דעקרעט, אין וועלכען ס'ווערט פערוועהרט פרויען צו שטודירען פילאָזאָפיע, מחמת מיט דער פילאָזאָפיע פערגרעסערען זיך זייערע ווייבליכקייט. (פון דער פּרעסע).

איהר קענט דאָך מיך נישט חושד זיין, אַז איך בין מוסאָליני'ס אַ חסיד, אַז איך בין אַ סימפּאַטיקער פון די פאַשיסטען, פערקעהרט: איהר ווייסט, דאַכט זיך מיר, אַז איך בין פון דור דורות אַ דעמאָקראַט, און די רוימישע שוואַרץ-העמדעלדיגע בין איך אַ דם שונא.

וואָס דאַרפט איהר מעהר? אַליין בין איך אַ שטיקעל ליטוואַק, שייך צו זאָגען אַ ליטוואַק, קיין געבוירענער ליטוואַק בין איך נישט, נאָר אַ ליטווישען אָדער האָב איך, איך האָב ליב וואָרעניקעס מיט אַ טייך גלעזלעך חמים, כ'בין אַנ'אָנהענגער פון ליטוואַקעס קעפּ, פונדעסטוועגען זינט אין ליטע איז פערגעקומען די פאַשיסטישע רעוואָלוציע קען איך איהר נאָמען נישט הערען, איך בין אַ פערביסענער שונא פון די פאַשיסטען. פון היינטיגע וואָך אָן אָבער בין איך גאָר געוואָרען אַנ'אַנדערער, כ'האָב מוסאָליני'ן פשוט ליב בעקומען, איך האַלט פון מוסאָליני'ן איינזען שטאַרק, ער איז אַ מענש קאָטאָרי וועלכער פערשטעהט אַנ'עסק.

קודם כל האָט ער זיך אַ נעם געטאָן צו דעם פּאַרלאַמענטאַריזם, וואָס מיר פּאַרלאַמענט, וואָס מיר „מאָהיס", צו וועלכע גוטע יאָהר די מ'ים אחרונים'דיגע עקספּאַזעס, דאָס איז אַלץ קיין שמעק טאַבאַק נישט ווערט. וואָס איז מיר אַ חילוק פון די שוואַרץ-פּראָקער'דיגע ביז די שוואַרץ העמדעל'דיגע, אַז פון ביידע האָב איך מיר איין שוואַרץ-יאָהר אויסצוריכטען.

נאָר מעהר פון אַלץ האָב איך מיך דערפרעהט די היינטיגע וואָך מיט דעם נייעם מוסאָליני'ס שטיקעל אַרבייט: פרויען, זאָגט ער, טאָרען זיך נישט פערנעהמען מיט פילאָזאָפיע, מיט דער פילאָזאָפיע פערגרעסערען זיך זייער ווייבליכקייט.

בראַוואָ, מוסאָליני!

ער איז כשר געראַכט. ווער האָט דאָס אַמאָל געהערט, אַז ווייבער זאָלען זיך אַריינלאָזען אין פילאָזאָפיע?

ראשית מוז איך אייך מוסר סוד זיין, אַז איך בין איבערהויפּט אַ געגנער פון פילאָזאָפיע, איך האַלט נישט פון די „מאַ קאַמשמע לן'דיגע חכמים, וועלכע דרינגען אייביג קאַפּויער.

איך בין אַ פשוט'ער חי וקים, איך פערשטעה נישט קיין חכמות, איך געה מיר מיין אָקסען-שריט.

נאָר בילא, אַז מאַנסבילען לאָזען זיך אַריין אין שפּינאָזאָס תורה פערשטעה איך נאָך, מאַנסבילען קאָנען זיך אַלץ ערלויבען, אָבער ווייבער! בעהיט און בעשערימט זאָל מען ווערען פאַר אַ ווייב אַ—פילאָזאָפקע!... אַך און וועה איז דעם טאַטען וואָס ווערט בעשטראָפט מיט טעכטער פילאָזאָפקעס.

אַקעגען וואָס מיין איך דאָס? אַקעגען מיין טעכטער'ל ליובישקע.

איהר קענט דאָך מיין ליובישקע, דאַכט זיך אַ מעדעל אַ גאָלד, שטיל ווי שרה בת טובים, שעהן ווי אסתר המלכה, גוט, ווי די מאַמע רחל.

איז געווען די בעסטע שילערין, אייביג אַהיימגעקומען מיט פאַמע „פּיאַנטקעס", יעדעס יאָהר „אַריבערגעקומען" מיט אַ „פאַכוואַלנע ליסט", און צו אַכצעהן יאָהר בעקומען מאַטורע.

אַז איך האָב מיין ליובישקען געזעהן זיצען איינגעגראָבען די אויגען אין די לעקציעס און אין די „זאַדאַניעס", אַז איך האָב געזעהן איהר פלייסיגקייט, איז מיר ס'האַרץ געוואַקסען פון נחת, פאַר מיין ליובישקען האָב איך שוין אויסגעזאָרגט, אַזוי האָב איך מיר געטראַכט.

און פאַרוואָס טאַקע נישט? אַ מעדעל מיט אַלע מעלות, מ'וועט דאָך מיך צערייסען מיט שידוכים.

נאָר ווי זאָגט איהר: דער טאַטע טראַכט, און די ציוויליזאַציע לאַכט!...

אַז מיין ליובישקע האָט מיט מזל בעקומען מאַטורע, האָב איך גענומען מיין טעכטער'ל אָן אַ זייט, און בענומען זיך מיט איהר אַדורכרעדען וועגען אַ תכלית, וועגען אַ שידוך מיט גאָר אַ לייטישען בחור, אַ פּריקאַשטשיק, אַ וואויל פערדינער.

וואָס מיינט איהר, האָט מיר מיין מאַטושיטשקע געענטפערט: זי האַלט נאָך נישט דערביי, זי טראַכט זיך ערשט אַנצוקומען אין קראָקאָווער אוניווערזיטעט!

וואָס וועסטו שטודירען אין אוניווערזיטעט? ווילסט ווערען אַ דאָקטאָר, אַ פּראָפעסאָר, אַנ'אַדוואָקאַט. פאַר מ'ר, זאָג איך, ביזט דו שוין גענוג געבילדעט!

האָט איהר געדאַרפט הערען אַ ביסעל לשון וואָס מיינע האָט אַרויסגעלאָזט: נישט קיין דאָקטאָר, נישט קיין אַדוואָקאַט-זי מוז, זאָגט זי, איצט שטודירען פילאָזאָפיע!

אַז איך האָב געהערט „פילאָזאָפיע", איז מיר פינסטער געוואָרען פאַר די אויגען, צו וואוינען מיט אַ טאַך, צו ניאַנטשען קינדערלעך, צו קאָנען פיהרען אַ בעל הבית'ישקייט דאַרף מען האָבען—פילאָזאָפיע?...

הקיצור, ס'האָט נישט געהאָלפען מיין רעדען, מיין איבערצייגען, נישט מיט גוטען, נישט מיט בייזען, ליובישקע איז געוואָרען אַ סטודענטקע פון קראָקאָווער אוניווערזיטעט. האָט זיך אָנגעטאָן אַ ווייס אַמאַראַנט היטעלע, און—פילאָזאָפירט!

דריי יאָהר פילאָזאָפירט זי שוין, וואָס זי וועט אויספילאָזאָפירען זאָל איך אַזוי וויסען פון בייז. יעדע פאָר חדשים קומט זי צוהיים אויף „אָדפּאָטשינעק", אַלע פאַר וואָכען שיק איך קיין קראָקע טשעקלעך, געהט אַרום אין אַ געוועהנליך קליידעל, מיט שיך מיט גלייכע קלאַצלעך, טראָגט נאָך ביים היינטיגען טאָג אַ פערפלאָכטענעם צאָפּ, אין דער צייט וואָס די מאַמע איהרע, מיין יודענע הייסט עס. האָט נאָך הזנט חשק זיך אָפּצושערען אַ פּאַלעסקע..., זי האַלט נישט פון די אַלע מאָדעס, פאַרבט זיך נישט, פודערט זיך נישט, טראָגט נישט די מאָדערנע „קינדישע קליידלעך"...—ליובישקע פילאָזאָפירט!...

היינט פרעג איך אייך, וואָס וואָלט מיר געפעהלט, ווען ליובישקע וואָלט ביים היינטיגען טאָג שוין געווען אַ מאַמע פון אַ צוויי דריי „קוויטשערלעך"!...

יאָ, פון היינטיגע וואָך אָן האַלט איך שטאַרק פון מוסאָליני'ן.

בראַוואָ, מוסאָליני!...

פאַרשטעהער פון דער אגודה ביים נייעם גובערנאַטאָר אין ירושלים

ירושלים. (י.ט.א.) דער פרעסע-סעקרעטאַריאַט פון דער אגודת ישראל טיילט מיט: די טעג האָבען די פאָרשטעהער פון ראַבינאַט, דעם ועד העיר האשכנזי און דער אגודת ישראל בעזוכט דעם נייעם גובערנאַטאָר פון ירושלים, וואָס איז בעשטימט געוואָרען אויפ'ן אָרט פון סער ראָנאַלד סטאָרס. בעת דעם בעזוך האָט דער גובערנאַטאָר פערשפּראָכען צו בעריקזיכטיגען די וואונשען פון דער אָרטאָדאָקסיע און האָט בעטען איהם מעלדען פערזענליך וועגען אַלע פאַקטען וואָס וועקען אונצופרידענהייט.

זשאַן לאַנגע און זשאַרזש פּיאַק וועגן שוואַרצבאַרד-פּראָצעס.

(אַ בריף פון פּאַריז) — פון נ. פראַנס.

זשאַן לאַנגע — קאַרל מאַרקס'ס אייני-קעל — איינער פון די גרעסטע קעפּ פון דער אינטער-נאַציאָנאַלער אַרבייטער-בעוועגונג. איינע פון די פיגורען, וועלכע קענען גרינדליך דעם מאַטעריאַל, וועלכע זיי בעהאַנדלען.

זשאַן לאַנגע איז געווען אין פראַנק-רייך פון די ערשטע, וועלכע האָבען גע-בשר'ט דעם פּועלי-ציוניזם און האָבען אַנערקענט זיין עקזיסטענץ-בערעכטיגונג. יודען אַליין האָבען זיך געניי-טיגט אין אַזאַ אַטעסטאַט פון נישט יודען. אַליין האָבען זיי נישט געהאַט דעם מוט צו בע-רעכטיגען דעם יודישען ציוניסטישען סאָ-ציאַליזם און איבער-בעטען די פּאַראַדאָק-סאַלע צוויי בעגריפען פונ'ם ציוניזם און סאָציאַליזם. אין פראַנקרייך איז לאַנגע געווען דער שטעמפּעל.

דאַ איז זשאַן לאַנגע כמעט דאָס, וואָס מאַקדאָנאַלד איז אין ענגלאַנד און וואַנ-דערוועלדע אין בעלגיען. די פראַנצויזישע אומשטענדען האָבען נאָר נישט געוואָלט, אַז זשאַן לאַנגע זאָל קומען צו אַזאַ הוי-כער פּאָליטישער מדרגה, ווי זיינע צוויי קאָלעגען. די פראַנצויזישע פּאָליטישע קאָניונקטור איז אַ גאַנץ אַנדערע, און דאָס, וואָס אין אַנדערע לענדער איז אַ מעגליכקייט, איז אַן אוממעגליכקייט אין פראַנקרייך.

אַ צייט לאַנג איז זשאַן לאַנגע געווען דער פּאַרטיי-סעקרעטער פון דער לינקער פראַנצויזישער אַרבייטער-פּאַרטיי; דער צענטראַלער אידעאָלאָג און פּערשפּעקטיווער פונ'ם מאַרקסיזם. איצט איז ער אַרויס אַ פּיסקל אַ זיץ פון פּאַרלאַמענט, וואו ער איז געווען אַן אינטעלעקטועלער דעפּו-טאַט, איז עס דערפאַר, ווייל זיין געזונטע מאָראַליש-קאָמפּראָמיסלאָזע שטעלונג האָט איהם נישט דערלאָזט, אַז ער זאָל נאָכשלעפּען דעם נייעם ווינד פון באָלשעוויזם, וואָס בלאָזט אין די אַרבייטער-רייהען.

זשאַן לאַנגע'ס אַנ'אַרטיקעל — דען מיר האָבען דאָ צו טון מיט אַ בעדייטענ-דען פּובליציסט — איז אַלעמאָל פול מיט אינהאַלט, ווייניג מליצה, אָבער דאָקו-מענטאַציע, אינפאָרמאַציעס, ציפערען, אַרגומענטען. מ'האָט אַן איינדרוק פון אַ פיל ארטיקעל. פון אַ געדרוקטען אַרטיקעל. פאַרהאַן און איהם ווערט, שטאַרקפּונקט, שפּיגלונגען. מ'מאַכט פון איהם דעם עקספּערט אויף אינטערנאַציאָנאַ-לער אַרבייטער-פּאָליטיק.

פון בערוף איז לאַנגע אַן אַדוואָקאַט. זיין הויכע, שלאַנקע פיגור איז זעהר פּאָ-פּולער אין די קולואַרען פון פּאַריזער יוס-טיץ-פּאַלאַץ.

וואָס דענקט ער וועגען דער שוואַרצ-באַרד-אַפערע? ווי קוקט ער אויף איהר?

וועגען דעם האָב איך מיט איהם גע-האַט אַ שמועס און זיין קאַבינעט אויף שענגיי דע לאַ רעפּובליק. דאָס געשפּרעך איז צוגעגאַנגען היימיש און אומגע-צוואונגען. דער זעלבער לאַנגע, וועלכען מיר האָבען מיט עטליכע יאָהר צוריק בע-גענט אויף ציוניסטישע אַרויסטרעטונ-גען, דאָרט וואו מ'האָט גערעדט פון ב-ע-גען דאָס פּראָבלעם פונ'ם ציוניזם און סאָ-ציאַליזם. דער זעלבער לאַנגע און דאָך נישט דער זעלבער...

זיין גרויסער, שווערער מענער-שטערן איז בעדעקט געוואָרען מיט אַ קרוין פון ווייסע האָר, וועלכע געבען צו דעם מענ-שען חן און אויטאָריטעט. די פנים ווי-

די האָר זאָגען עדות פון זיין יאָהר-צעהן-לאַנגער אַרבייט אויפ'ן אינטערנאַציאָנאַ-לען געביט, פעדעם פון אַרבייטער-בעוועגונג, פעדעם פון איבער-געגעבענקייט צו זיין אידעאַל.

* * *

„פאַר מיר איז נישטאָ דער מינדסטער ספק — רעדט לאַנגע — אַז פעטליורא איז דער דירעקטער שולדיגער אין די פּאָגראָמען. ער האָט גאַרנישט געטאָן אָפּ-צושטעלען דאָס בלוט-באָד, וואָס האָט אָנגעזאַפּט די פעלדער פון אוקראַינע מיט יודיש בלוט. מ'האָט גערעדט פון הונדערטער-טויזענטער קרבנות. וואָלט אפילו די צאָהל געווען צעהן מאָל קלענער, וואָלט זי שוין אויך גענוגט ערקלערען די נקמה-געפיהלען, וועלכע האָבען אויפגע-הויבען די האַנד פון שוואַרצבאַרד'ן.

„זעהר שווער איז זיך אַרויסצוזאָגען וועגען דעם פּסק-דין, וועלכער וועט אַרויסגעגעבען ווערען. מעהר אָדער ווע-ניגער איז שוין פאַראַן אַ יורידישע פּראַצעדענץ אין מאָרדען צוליב ליידענ-שאַפט. האָט דען דאָס געריכט פון גע-שוואָרענע נישט בעפרייט ווילען, דעם מערדער פון זשאַן זשאָרעס? און דען מאַדאַם קאַיאָ נישט פריינעשפּראָכען גע-וואָרען — אין די אַנדערע ווייטערדיגע פּראָצעסען? לאָמיר האָפען, אַז שוואַרצ-באַרד וועט אויך בעפרייט ווערען.

„צום בעדויערען איז פאַראַן אַן אונ-גינסטיגער עלעמענט אין פּראָצעס: שוואַרצבאַרד איז אַן אויסלענדער. פון לעצטען פּאַריזער זעהט מיטשטימענדע האַלטונג. אויף דער צווייטער זייט ווערט אָבער דער עלעמענט באַלאַנסירט דורך נאָך אַן עלעמענט. דער געהרגעטער איז אויך אַן אויסלענדער. שוואַרצ-באַרד האָט דאָך בעסערע קאַרטען: ער איז געווען אַן אויסגעצייכנטער סאָלדאַט אין דער פראַנצויזישער אַרמעע, בעת פעטליורא — ניט.

„מיר מיינען זיך פערלאָזען אויף מיין קאָלעגע טאָרעס", רעדט ווייטער לאַנגע, „אַז דורך זיין טאַלאַנט וועט ער וואַרפען ליכט אויפ'ן גאַנצען פּאָגראָם-פּראָצעס, וואָס וועט זיך אָפּשפּיגלען אינ'ם פראַנ-צויזישען פּרינציפּאַל. דער גרויסער אַנטייל וואָס יודען האָבען גענומען אין דער מלחמה און פראַנקרייך האָט זעהר פיל אָפּגעשוואַכט דעם אַנטיסעמיטיזם דאָ. די פראַנצויזישע עפענטליכקייט האָט גע-עפענט די אויגען און זיך איבערצייגט, אַז דער אַנטיסעמיטיזם איז געבויט אויף פאַראורטיילען און בלבולים. אייגענטליך איז נאָר פאַרהאַן אַ גרויסער חלוק צווי-שען דעם פראַנצויזישען אַנטיסעמיטיזם און דעם אַנטיסעמיטיזם פון אַנדערע לענדער. דער פראַנצויזישער אַנטיסעמיט דריקט זיך אויס דערמיט, וואָס ער איז, למשל, אונהעפליך צום יודען, מ'וט איהם רעדען אונפריינדליך, קוקען אויף איהם קרום. דאָס איז שוין גענוג. ער פערשמעהט אָבער לחלוטין ניט די שטע-לונג פון דעם ווילדען באַרבאַרישען אַנ-

(ענדע זעה זייט 6).

דער האַנדעל צווישען פּוילען און רוסלאַנד.

אינטערוויו מיט'ן פאַרשטעהער פון „וויניעשטאַרג", ה' פּירסאָוו.

אַ מיטאַרבייטער פון דער „צייט" האָט געהאַט אַ געשפּרעך מיט'ן פאַרשטעהער פון „וויניעשטאַרג" אין פּוילען ה' פּירסאָוו. דער לעצטער קומט ניט לאַנג פון רוס-לאַנד, און צוזאַמען מיט אַ גאַנצע רייה ידיעות וועגען דעם האַנדעל צווישען פּוילען און רוסלאַנד פאַר'ן יאָהר 1925 — 1926, האָט ה' פּירסאָוו אויך איבער-געגעבען אַ גאַנצע רייה אַלגעמיינע ידיעות פון דעם איצטיגען עקאָנאָמישען מצב אין ראַטען-רוסלאַנד.

— דער האַנדעל צווישען פּוילען און ראַטען-רוסלאַנד — האָט ערקלערט ה' פּירסאָוו — ענטוויקעלט זיך איצט נאָר-מאַל. אַלס בעווייז קענען דינען די פאָל-גענדע ציפערן: פאַר'ן יאָהר 1926 האָט דער סך-הכל פון די סחורות, וועלכע מיר האָבען אימפּאָרטירט פון פּוילען, בעטראָפען אַכט מיט אַ האַלבען מיליאָן גאָלד-רובל. בלויז פאַר די צוויי מאָנאַ-טען אָקטאָבער און נאָוועמבער פון ה. י. האָבען מיר פון פּוילען אַרויסגעפיהרט סחורה אויף גאַנצע צוויי מיט אַ האַלבען מיליאָן רובל.

— וועלכע סחורות ווערען אַם מערסטען איינגעקויפט?

— מיר קויפען איין אין פּוילען: גוס-אייזען, שטאַהל, קויהלען, וואָל-גאַרן, לאַנדווירטשאַפטליכע און טעקסטיל-מאַשי-נען. פאַר דעם פערגאַנגענעם יאָהר האָ-בען מיר אויך איינגעקויפט אין גרע-סערע קוואַנטומס מאַנופאַקטור-אויסאַרביי-טונגען, אָבער אויף דעם יאָהר געהט דאָס דאָזיגע אַרטיקעל ניט אַריין אין אונזער איינקויפס-פּלאַן. לויט אַ לעצטער אויסרעכענונג געפינט זיך אין די הענט פון „נאַרקאָמטאָרג" 395 וואַגאָן מאַנופאַק-טור-אויסאַרבייטונגען, וועלכע מ'וועט אי-גיכען וואַרפען אויפ'ן מאַרק, כדי צו לינ-דערן דעם מאַנגעל אין אָט די סחורות. אין אַלגעמיינען דאַרף אונטערגעשטראָכען ווערען, אַז די אויסאַרבייטונגען פון באַג-וועל-שטאָפען האָט ביי אונז דערגרייכט ביז 111 פּראָצ. פון דער פאַר'מלחמה-פּראָדוקציע.

אונזער שטרעבען איז צו אינדוסטריאַ-ליזירען דאָס לאַנד, און דעריבער בע-מיהען מיר זיך, צו פערקלענערען דעם איינקויף פון פערטיגע סחורות. דאַגע-גען קויפען מיר רויה-שטאָפען און אַר-בייטען זיי אויס אין אונזערע אייגענע פאַבריקען, שאַפענדיג אין דער זעלבער צייט אויך אַרבייט פאַר אונזערע אַרביי-טער.

— אויף וועלכע בעדינגונגען קויפט איהר איין אין פּוילען סחורה?

— אויף קרעדיט. די צייט אָבער איז אָפּהענגיג פון געקויפטען אַרטיקעל. לאַנד-ווירטשאַפטליכע מאַשינען — אויף 15 חדשים, אייזען — פון 6 ביז 12 חדשים א. ד. גל.

— ווי זעהט אויס דער עקספּאָרט פון ראַטען-רוסלאַנד קיין פּוילען?

— נישט שטאַרק גרויס. ס'ווערען עקספּאָרטירט פיש, נעפט, הינער און לעצ-טענס אויך קאָרן און ווייץ. דערווייל האָט שוין פּוילען אימפּאָרטירט פון אונז אַנ'ערך דריי מיליאָנען פּוד קאָרן און ווייץ.

— אויך קאָרן און ווייץ?

— יאָ. פון פּוילען האָט מען צוזיי עקספּאָרטירט אָט די מינים תבואה גלייך נאָך דער געדערעטעניש, ווען דער פּרייז פון אַ טאָן קאָרן אויפ'ן וועלט-מאַרק איז געווען 25 דאָלאַר, און איצט צאָהלט איהר פאַר דעמזעלבען טאָן קאָרן ניט ווייניגער פון 40 דאָלאַר.

— וועלכען אָרט פערנעמט פּוילען אין האַנדעל מיט ראַטען-רוסלאַנד לגבי די איראָפּעאישע מלוכות?

— דאָס ניינטע אָרט, הגם ביי גינס-טיגערע בעדינגונגען וואָלט דער האַנדעל צווישען פּוילען און רוסלאַנד געקאָנט ברענגען בעסערע רעזולטאַטען. ביי דעם איצטיגען מאָמענט שטעהען מיר אין פער-בינדונג מיט 23 מלוכות. אונזער אומזאַץ מיט ענגלאַנד אין משך פון פאַריגען יאָהר (1926) האָט דערגרייכט אַ סומע פון 313 מיליאָן גאָלד-רובל, מיט דייטשלאַנד — 288 מיליאָן, מיט פראַנקרייך — 59 מיל-יאָן און מיט פּוילען — 12 מיט אַ האַל-בען מיליאָן גאָלד-רובל.

— ווי שטעהט עס מיטן פּריוואַטען האַנדעל איצט אין רוסלאַנד?

— גאַרנישט אַזוי שלעכט. די אַלטע קאָאָפּעראַטיווען קאָנצענטרירען זייער טע-טיגקייט נאָר אויף געוויסע אַרטיקלען פון ערשטען געברויך, און די אַלע איבערי-גע סחורות, ווי גאַלאַנטעריע, מאָדע-אַר-טיקלען א. א. וו. געפינען זיך אויסשליס-ליך אין די פּריוואַטע געשעפטען.

— ווי האַלט עס ערשט מיט די גרויס-געבענדע קאָנצעסיעס?

מ'רעדט ביי אייך וועגען געוויסע שווע-ריגקייטען, וואָס ווערען לעצטענס גע-מאַכט די קאָנצעסיעס-איינגענטימער, אָבער דאָס איז אינגאַנצען פאַלש. אַלס כאַראַק-טעריסטישער בעווייז קען דינען דער פאַקט, וואָס פאַר דעם לעצטען יאָהר זע-נען אַרויסגעגעבען געוואָרען איבער 700 נייע קאָנצעסיעס וועלכע האָבען גרויס ערפאָלג. די אַקציעס פון דער ענגלישער אונטערנעמונג „לענאַ", למשל, האַלטען אין איין הויבען און ווערען ערשט גאַנץ איינמאָל צוגעלאָזט פון די איראָפּעאישע אַקציעס-אויסקויפער.

די צאָהל רוסישע אַרבייטער אין די קאָנצעסירטע אונטערנעמונגען איז ניט קיין גרויסע, — ביי אַ 180 טויזענט אַר-בייטער, נאַטירליך, דאָס זיי קענען ניט שפּילען קיין גרויסע ראָל אין דער אַל-געמיינער צאָהל, וועלכע מאַכט אויס אי-בער 6 מיליאָן אַרבייטער. אויף דעם לעצטען קאָנגרעס פון די פּראָפעסיאָנע-לע פעראייניגען איז בעשלאָסען געוואָרען לייגען מעהר אַכט אויף די צו גרויסע אַפּעטיטען פון אָט די קאָנצעס-יעס-אונטערנעמער. ניט קוקענדיג אָבער אויף דעם, וועט ערשט די ראַטען-רעגי-רונג אויסאַרבייטען נייע קאָנצעסיעס-בע-דינגונגען, אַ דאַנק וועלכע די איינגענטי-מער וועלען בעקומען אַ גרויסען מעלוי פאַר אייגענער איניציאַטיוו און אַרבייט.

— ווי האַלט עס טאַקע מיט די נאַ-ציאָנאַליזירטע אייגענטומס?

— ס'איז אַרויס אַנ'אָפיציעלע פעראָר-דנונג פון „הציק", לויט וועלכען ס'וועלען אַלעמען אומגעקעהרט די קאַפּיטאַ-ליסטישע אייגענטימער, וועמענס ווערט ס'שטייגט ניט איבער 10 טויזענט רובל. די פעראָרדנונג איז אויך געמאָלדען גע-וואָרען אַלע אויסלענדישע מיניסטעריומס פון די שכנות'דיגע מלוכות.

וועגען דער אַרבייטסלאָזיגקייט אין רוסלאַנד האָט ה' פּירסאָוו בעמערקט, אַז זי האָט זיך לעצטענס זעהר פערשטאַרקט. דאָס איז אָבער אַלס רעזולטאַט ניט פון דער אָפּשוואַכונג פון דער פּראָדוקציע, נאָר צוליב דעם שטאַרקען דראַנג פון דאָרף אין שטאָט. עס זענען געווען פאַ-לען, ווען גאַנצע דערפער האָבען זיך לאָזען נעמען אין שטאָט אַריין. די שטאָט האָט נאָך דערווייל ניט די מעג-ליכקייט צו שאַפען פאַר אַלעמען אַרבייט. מיר גלויבען אָבער, אַז די אַרבייטסלאָ-זיגקייט איז מכה ניט ווי אַ צייטווייליגע.

דייטש-דעמאָקראַטישע אַקאַדעמישע פעראייניגונג געגען די אַנטיסעמיטישע העץ-פּלאַקאַטען אין אוניווערסיטעט.

ווין. (י.ט.א.) די דייטש-דעמאָקראַ-טישע אַקאַדעמישע פעראייניגונג האָט איבערגעגעבען דעם רעקטאָראַט פון וויענער אוניווערסיטעט אַנ'אָפיציעלען פּראָטעסט געגען די אונערהערטע זלזולים אויף יודען אין די אויפרופען פון די נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישע סטודענטען, וואָס זענען אין משך פון 14 טעג גע-האָנגען אויף די מויערען פון אוניווער-סיטעט. דער אינהאַלט פון די פּלאַקאַטען איז נישט נאָר סותר מיט די אוניווער-סיטעט-פאַרשריפטען נאָר אויך מיט דעם קרימינאַלען קאָדעקס. די דייטש-דעמאָ-קראַטישע פעראייניגונג פאָדערט צו בע-שטראָפען די שולדיגע לויט די אַקאַדע-מישע געזעצען. דער רעקטאָר האָט איבערגעגעבען דער דעלעגאַציע פון דער דייטש-דעמאָקראַטישער פעראייניגונג, אַז אין קורצען וועט זיך דער אַקאַדעמישער סענאַט פערנעמען מיט דעם ענין.

אין יודישען קינדער-דאָרף

ארץ-ישראל איינדרוקען פון כפר-ילדים — פון ראובן בריינין.

דעם 4-טען יאַנואַר 1926 בין איך גע-פאָהרען אין דער בעגלייטונג פון מיין פרוי, און אין דער בעגלייטונג פון מיס סאָפיע בערנשטיין בעזוכען דאָס „קינדער-דאָרף" (כפר ילדים), וואָס הייסט מאיר שפיה, נישט ווייט פון דער קאָלאָניע „זכרון יעקב".

אין דעם קינדער-דאָרף, וואָס געפינט זיך אויף אַ וואונדערשעהנעם באַרג און אין אַ רייצענדער געגענד, ווערען ער-צויגען יתומים (וועלכע מ'האָט געבראַכט פון רוסלאַנד, און יתומים, וואָס זענען געבוירען געוואָרען אין ארץ ישראל).

דער דאָרף איז נאָר פאַר די יתומים. זייער צאָהל איז זיבעציג מיידלעך און דרייסיג יונגלעך.

מיט בעזונדערער שמחה שטעהט אָן דער שפּיץ פון דער אינסטיטוציע פאַר דער יתומים-ערציהונג. זי איז אַ זעהר אינטעליגענ-טע, וואונדערבאַרע פערזאָן. איז צו די יתומים ווי אַ מוטער.

אין די פינף חדשים, וואָס איך האָב פערלעבט אין ארץ ישראל, האָב איך אַ גרויסען טייל פון מיין צייט געווידמעט די קינדער-שולען און די קינדער-גערט-נערס.

מיך האָט גאַנץ בעזונדערס אינטערעס-סירט די גייסטיגע און די מאָראַלישע ענטוויקלונג פון דעם דור, וואָס ווערט אויפגעצויגען אין ארץ ישראל.

* * *

די ערשטע זאַך האָב איך אין שפיה, אינ'ם קינדער-דאָרף, בעזוכט די שול. איך בין אַריינגעקומען אין קלאַס, וואו מ'לערנט מיט די קינדער באָטאַניק.

אין דער דאָזיגער שעה האָט די לעה-רערין ערקלערט די קינדער די נאַטור און איבערנאַטירליכקייטען פון אַ נאַרציס. יעדעס קינד האָט געהאַלטען אין האַנט אַ נאַרציס.

די לעהרערין האָט מיט בעגייסטערונג און זעהר זאַכליך דערביי בעשפּראָכען די אַנטשטעהונג פונ'ם נאַרציס, פון דער ציבעלע-פאַמיליע, און זיין אייגענאַרטיגע ענטוויקלונג. די קינדער האָבען זיך אַזוי אויפמערקזאַם צוגעהערט צו די אַנשוי-ליכע דערקלערונגען פון יונגער, גוט-אויסגעבילדעטער לעהרערין, פּונקט ווי זי וואָלט זיי דערצעהלען אַ מעשה'לע פון אַ פאַר'כשוף'טער וועלט.

איך האָב ביי דער לעהרערין געבע-טען אַ ערלויבניש צו פיהרען אַ געשפּרעך מיט די קינדער.

אויף מיינע ערשטע פראַגען האָבען די קליינע תלמידות געענטפערט מיט אַזאַ אינטימען לשון, ווי זיי אַליין וואָלטען געהערען צו דער נאַרציסען-פאַמיליע און אויפגעוואַקסען מיט זיי צוזאַמען אין פעלד אונטער דער איי זון און איינגע-אָטעמט די זעלבע לופט.

די קינדער האָבען מיר דערצעהלט וועגען די פערשידענע נאַרציסען, ווי מען דערצעהלט וועגען קלענערע, יונגערע שוועסטער.

און אויך די העברעאישע שפּראַך אין די קליינע מיילכעלעך פון די קינדער איז געווען די ריכטיגע בלומען-שפּראַך: — ווייך, צאַרט און זעהר איידעל גע-וועבט און פערצווייגט.

זיי האָבען פאַר אַלע טיילען פונ'ם נאַרציס געהאַט דאָס ריכטיגע וואָרט, און פאַר זיין ענטוויקלונג — דעם פּאַסענד-סטען און קורצעסטען אויסדרוק.

יעדע מיידעלע האָט זיך אויסגעדריקט וועגען דער טבע פון ארץ ישראל-בלומען אויף איהר אייגענעם, כאַראַקטעריסטי-שען אופן.

* * *

איך פרעג די קינדער: וועלכע גע-גענשטאַנדען פון די למודים אין קלאַס איז זיי אַם ליבסטען?

די מייסטע פון די תלמידות ענטפ-ערען פּשוט: — „דער תנ"ך".

איינציגע ענטפערען: מאַטעמאַטיק! אַנ-דערע: — געאָגראַפיע און די איבעריגע ענטפערען: — נאַטור-וויסענשאַפטען (מדעי הטבע)!

אַ יתומה'לע פון צוועלף יאָהר רופט זיך אָן צו מיר, מיט אַ דינעם, פּיפּסענדען פייגעל-קול'כעל: — „מיר עקספּלואַטי-רען (אנחנו מנצלים) אָט די שעהנע געגנד. מיר קלייבען דאָ בלומען, פּרחים פון אַלערליי מינים; מיר זאַמלען דאָ שטיינדלעך אין אַלערליי פאַרבען און סקעלעטען. ביינער פון פערשידענע חיות און עופות.

„מיר שפּאַצירען אַרום אין דער גע-געגנד און זאַפּען אַריין אין זיך אַלערליי שעהנקייטען און זיסקייטען. קורץ: מיר, קינדער, עקספּלואַטירען (דאָס איז די בוכשטעבליכע איבערזעצונג פון איהר העברעאישען אויסדרוק: („מנצלים") ווי גערעכטיג אָט די געגנד".

איך פרעג ווייטער די קינדער:

„וואָס זוכט איהר אין אונזער לאַנד, צו וואָס שטרעבט איהר דען?"

דער ענטפער קלינגט איבערצייגנד:

„מיר ווילען, מיר שטרעבען צו ענט-וויקלען, צו בעאַרבייטען אונזער לאַנד און זיך אַליין אויך!"

„וויפיל קינדער אין דעם קלאַס, וועל-כע געפינען זיך איצט דאָ, זענען געבוי-רענע דאָ אין ארץ ישראל?"

דער ענטפער:

„מיר, פּוסטען, און נאָר איינע פון אונז איז געבוירען אין דמשק און איז נאָר איין יאָהר אין לאַנד".

„וועלכעס לאַנד גלויבט איהר, קינדער, איז דאָס שענסטע אין דער וועלט?" —

דאָס מיידעלע פון דמשק ענטפערט אויף מיין פראַגע:

„איך גלויב און דענק, אַז אין חוץ-לארץ איז דמשק דאָס שענסטע, אָבער ארץ-ישראל איז דאָס הייליגע לאַנד.

* * *

איך האָב בעזוכט די אַנדערע קלאַ-סען. איך האָב דאָרט אָנגעטראָפען יתומות פון צידון, פון פרס (פּערסיען) און פון תימן, אויסער פון די געבוירענע אין לאַנד.

איך בין געקומען צו דער שעה פון געאָגראַפיע.

איך פרעג די קינדער:

„וועלכע שטאָט אין ארץ ישראל איז די שענסטע?"

איינע ענטפערט:

„ירושלים איז די שענסטע, ווייל זי איז די הייליגסטע".

אַ מיידעלע, וואָס קומט פון צפת ענטפערט:

„צפת איז די שענסטע שטאָט אין דער גאַנצער וועלט. די אומגעבונג, די בערג און די אויסזיכטען פון צפת זענען נאָך שעהנער ווי אין ירושלים. און אויך צפת איז אַ הייליגע שטאָדט".

אַ דריטע ענטפערט:

„איך גלויב, אַז דער פּלאַץ אין ירושלים וואו דער בית-המקדש איז געשטאַנען אַמאָל איז דער שענסטער און הייליג-סטער אין דער גאַנצער וועלט.

„וועלכער באַרג איז דער שענסטער אין ארץ ישראל?"

איינע ענטפערט אויף מיין פראַגע:

„דער הר הצופים" (דער סקאָפּוס)!

„פאַרוואָס?"

„ווייל שטעהענדיג אויפ'ן הר הצופים זעהט מען קלאָר און דייטליך דעם ים המלח, דעם גאון הירדן, דאָס פּלאַץ פונ'ם בית-המקדש, דעם באַרג ציון, דעם הר המוריה"...

אַנ'אַנדערע ענטפערט מיט אַ טרויעי-גער מינע:

„ניין, און איך זאָג, אַז דער שענ-סטער באַרג אין ארץ ישראל איז דער הר הזיתים".

„פאַרוואָס?"

„ווייל דאָרט איז דער יד אבשלום".

די אַנדערע האָבען זיי אויסגעלאַכט און שטאַרק ווידערגעשפּראָכען די מיינונג, אַז דער הר הזיתים, וואו אַלץ איז פער-זייט מיט קברים, איז דער שענסטער באַרג.

אין דער דאָזיגער היציגער דעבאַטע האָבען די קינדער אַרויסגעוויזען פיל קענטנישען אין דער געאָגראַפיע פון ארץ ישראל, אויך נישט ווייניג קינדערישען לוסטיגען הומאָר.

„וואָס ווילט איהר ווערען, נאָך דעם ווי איהר וועט ענדיגען די שול?"

כמעט דער גרעסטער טייל פון די מעדלעך האָבען געענטפערט מיט קינ-דישער בעשיימטקייט און זעלבסטפער-שטענדליכקייט:

„מיר ווילען זיין ערד-אַרבייטערקעס. פּועלות אין די אַרומיגע יודישע קאָלאָ-ניעס, — דאָס איז אונזער גרעסטער תאווה".

נאָר אַ פּאָר האָבען געענטפערט, אַז זיי ווילען ווייטער לערנען אין העכערע שולען און זיין לעהרער לעהרערקעס אין ארץ-ישראל, אָדער אַגראָנאָמקעס...

* * *

אין דעם קלאַס, וואו מ'האָט געלערנט מיט די קינדער תנ"ך, האָב איך גע-שטעלט די פראַגע:

„ווען די יודישע מדינה וועט דאָ אויפ-געבויט ווערען, וואָס וועט איהר דאַן פערלאַנגען, אַ מלך אָדער אַ פּרעזידענט?"

איינע ענטפערט:

„אַ מלך!"

דער גאַנצער קלאַס רופט אויס:

„נאָר אַ פּרעזידענט!"

„וואָס איז דער אונטערשיד צווישען אַ מלך און אַ פּרעזידענט?" האָב איך געפרעגט די קינדער.

דער ענטפער איז געווען קורץ און קלאָר:

„אַ מלך ווערט בירושה און אַ פּרעזי-דענט ערוועהלט מען".

„און ווען עס וואָלט זיך געפונען איי-נער פון דער משפּחה, זרע דוד המלך, וואָלט איהר איהם וועהלען אַלס אַ קעניג?"

„מיר וואָלטען איהם וועהלען אַלס אַ פּרעזידענט. ער קען זיך זיין פון זרע דוד המלך, — נאָר ער דאַרף גע-וועהלט ווערען".

אויף מיינע ערשטע פראַגען האָבען

„געזערד"-אויסשטעלונג אויפ'ן לייפּציגער יריד.

מאָסקווע (י. ט. א.) די צענטראַלע פערוואַלטונג פון „געזערד" האָט בעקומען אַנ'איינלאַדונג פון אויסשטעלונג-קאָמיטעט פון לייפּציגער יריד אַנטייל צונעמען אין דער אויסשטעלונג, וואָס דאַרף פאָר-קומען אין מערץ 1927. די צ. פ. האָט די איינלאַדונג אָנגענומען און אָר-גאַניזירט אַ „געזערד"-ווינקעל אין כאַר-קעווער פּאַוויליאָן אויף דער אויס-שטעלונג.

„קאָלעקטיוו פון אַרבייטסלאָזע חזנים".

מינסק (י.ט.א.) אין מאָהילעוו האָט זיך די טעג געגרינדעט אַ „קאָלעקטיוו פון אַרבייטסלאָזע חזנים". דער קאָלעקטיוו האָט געוואָלט מאַכען עפענטליכע קאָנ-צערטען. נאָר די צענזור האָט ערלויבט אויסצופיהרען בלויז רעליגיעזע געזאַנגען און נגונים. אַלע פאָלקס-לידער זענען אויסגעשלאָסען געוואָרען פון פּראָגראַם, ווייל זיי זענען נאַציאָנאַל-שאָוויניסטיש. אפילו דער פּראָלעטאַרישער נאָמען פון דער חברה האָט נישט געהאָלפען.

20 יודישע נאַציאָנאַלע סאָוויעטען אין אוקראַינע.

כאַרקאָוו (י. ט. א.) צום סוף 1926 האָט זיך אין גאַנץ אוקראַינע געפונען 883 נאַציאָנאַלע ראַטען; 843 דאָרפישע און 42 שטאָטישע. פון זיי רוסישע 31, דייטשע 202, פּוילישע 119, יודישע 95, מאָלדאַווישע 62, בולגאַרישע 42, גריכי-שע 28, טשעכישע 12, ווייסרוסישע 2 און שוועדישע 1. אַ חוץ דעם זענען אין מאָלדאַווישער ראַטען-רעפּובליק אויסגע-טיילט געוואָרען 6 רוסישע, 4 דייטשע, 1 פּוילישער, 25 יודישע און 1 בולגאַ-רישער. די רעשט סאָוויעטען זענען אוק-ראַינישע.

פּראָטעסט געגען דעם חרם אין מונקאַטש.

פּראַג (י. ט. א.) דער פּרעזידענט פון דער „יודישער פּאַרטיי" אין טשעכאָ-סלאָוואַקיי, ד"ר לודוויג זינגער האָט אין נאָמען פון זיין פּאַרטיי און דעם „יודי-שען נאַציאָנאַל-ראַט" איבערגעשיקט אַ טעלעגראַם דעם יוסטיץ-מיניסטער מר. מאַיערינג און אינערן-מיניסטער טשערני אין וועלכער ער פּראָטעסטירט געגען דעם [illegible] רבי.

לאדזשער כראניק.

היינטיגע קהלה-זיצונג.

(ג) דאס פרעזידיום פון דער קהלה-פערוואלטונג האט אויף היינט, זונטאג, בעשטימט א זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג.

אויפ'ן סדר-היום זענען פאראן א ריהע וויכטיגע פונקטען, וועלכע דארפען אונבעדינגט ערלעדיגט ווערען!

לעבענס-מיטעל-מאלאנען פאר ארבייטסלאזע.

(ט) דער אינטערשטיצונגס-אמט ביים מאגיסטראט מעלדעט, אז מאנטאג, דעם 17. יאנואר 1927 וועט ארויסגעגעבען ווערען לעבענס-מיטעל-מאלאנען פאר די ארבייטסלאזע, ביי וועלכע עס זענען פארגעקומען קאנטראלען אין די טעג דעם 8., 9. און 10. יאנואר. די מאלאנען וועלען ארויסגעגעבען ווערען פון 2 ביז 3 נאכמיטאג אויף פאלגענדע ערטער:

אין 1. 2. און 3. קראמנע-ביורא אויף פא-נא 5;
4. און 5. — ראקאווסקער 10/12;
6. און 7. — זשעראמסקי 74/76.

ביים אפנעמען די מאלאנען דארף מען האבען מיט זיך א פאס און א לעגיטימאציע פון ארבייטסלאזען-קאסע-אמט.

אבגעברענט געווארען א פאלקס-שולע.

(!) עהערגעכטען איז אויסגעבראכען א ש-פה אין דער פאלקס-שולע אינטער זשאנא.

די גאנצע געבוידע איז אוועק מיט'ן פייער.

די סיבה פון דער שרפה איז נישט געלונגען פעסטצושטעלען.

אפהאלטען די עקסמיסיעס פון לאקאטארען

און די הוספה פון דירה-געלד פאר וואוינונגען פון 2 און 3 צימערן

בעמיהט זיך א ספעציעלע דעלעגאציע פון די לאקאטארען-פעראיין.

וויצע-פרעמיער בארטעל וועט זיך וועגען דעם ענין פערשטענדיגען מיט'ן יוסטיץ-מיניסטער.

פארשטעהער פון פעראיין „לאקא-טאר" צוזאמען מיט דעלעגאטען פון דער פערוואלטונג פון לאקאטארען-פעראיין אין ווארשא האבען זיך געווענדעט צום וויצע-פרעמיער בארטעל מיט א בקשה ארויסצוגעבען א פערארדנונג אפצושטעלען די עקסמיסיעס אין די שטעט ביז'ן 1. אפריל.

די דעלעגאציע האט אנגעוויזען, אז צוליב דעם קריזיס אין האנדעל און אין דער אינדוסטריע קאנען די לאקאטארען און ספעציעל סוף-לאקאטארען נישט צאהלען קיין דירה-געלד און די הויז-בעזיצער פעקומען עקסמיסיעס, ווען מען צאהלט זיי נישט פאר קיין צוויי קווארטאלען קיין דירה-געלד, דאדורך האט דער לאקאטאר דורך דער צייט געליטען הונגער און קעלט.

דערנאך האט די דעלעגאציע איבערגעגעבען געמאלט דעם וויצע-פרעמיער אויף דער נויטווענדיגקייט צו ענדערן דעם אוסטאוו פון לאקאטארען-שוץ און דעם זין, אז עס זאל אויפגעהאלטען ווערען די הוספה פון דירה-געלד פאר וואוינונגען פון צוויי און דריי צימערן, ווייל די דאזיגע וואוינונגען געהערען צו אומבעמיטעלטע איינוואוינער.

צום סוף האט די דעלעגאציע געבעטען דעם וויצע-פרעמיער, אז אין דער נאוועלע צום אוסטאוו וועגען לאקאטארען-שוץ זאל זיך געפינען א פאראגראף, וואס לאזט נישט ארויסגעבען קיין עקסמיסיע פאר נישט צאהלען קיין דירה-געלד.

אין ענטפער האט דער וויצע-פרעמיער בארטעל אינפארמירט די דעלעגאציע, אז די רעגירונג פערשטעהט די שווערע לאגע פון די לאקאטארען-מאסען, הויפטזעכליך פון די ארבייטער און אנגעשטעלטע און האלט פאר'ן אויסגאנגס-פונקט פון דער שווערער לאגע דאס פערשטארקען די בוי-בעוועגונג. צו דעם צוועק האט די רעגירונג אפגענומען געוויסע סומען אויף בויען נייע הייזער אין די שטעט, און הויפטזעכליך אין לאדז, וואו דער דירות-מאנגעל פיהלט זיך זעהר שטארק.

אין דער נאכגעסטער צייט וועט די בוי-קאמיטעטען מעגליך געמאכט ווערען א ברייטע טעטיגקייט.

דער וויצע-פרעמיער האט צוגעזאגט צו פערשטענדיגען זיך מיט'ן יוסטיץ-מיניסטער וועגען אפהאלטען די עקסמיסיעס אין די ווינטער-חדשים און וועגען דעם, אז דאס פערלענגערטע דירה-געלד זאל אפגעצאהלט ווערען אין ראטעס.

וואס שייך דאס אפהאלטען די הוספה פון דירה-געלד פאר וואוינונגען פון צוויי און דריי צימערן, מוז די פראגע בעטראכט ווערען דורכ'ן מיניסטעריום-ראט און דערנאך ערשט בעשטימט ווערען דורכ'ן סיים.

נייער סיסטעם פון איינציהען לאקאל-שטייער.

ערקלערונג פון שטייער-אמט ביים מאגיסטראט.

פון 1. אויגוסט איז אריינגעטרעטען אין קראפט דער נייער אוסטאוו וועגען שטייער פון לאקאטארען. דער דאזיגער אוסטאוו, וואס קאסירט צוויי בוז-אחוזע-דיגע לאקאל-שטייערען (דעם מלוכה'שען און דעם קאמונאלען, וואס ווערען פער-איינינט אויף אזא אופן, אז די צאהלער בעקומען נאר איין צאהלונגס-אויפפאדערונג פאר לאקאל-שטייער אין דער הויך פון 8 פראצענט פון גרונד-דירה-געלד פון יאהר 1914. דער נייער אוסטאוו דערלאזט נישט קיין שום הנחות, וועלכע זענען פריער אנגענומען געווארען דורכ'ן מאגיסטראט.

צוליב דעם, וואס דער נייער אוסטאוו איז ערשט אנגענומען געווארען אין דעצעמבער העלפט פון יאהר 1926 און דער מע-כיז, ווען ער גייט ארוין אין קראפט איז דעם מאגיסטראט נישט געווען בעקאנט, ווערט דער לאקאל-שטייער פאר'ן יאהר 1926 בערעכענט ווערען אויפ'ן אלטען אופן.

דעלעגאציע פון הויז-בעזיצער ביים פרעזעס פון דער פינאנץ-קאמער

(!) עהערנעכטען איז א דעלעגאציע פון הויז-בעזיצער אוועק צום פרעזעס פון דער פינאנץ-קאמער, ה' מאווארנוצקי און אפגעהאלטען מיט איהם א קורצע קאנפערענץ וועגען איינקונפטס-שטייער.

די דעלעגאציע האט אנגעוויזען, אז לעצטענס געבען די ווירטשלייטע א סך רעקורסען, אבער אין דער צווישען-צייט ציהען די סעקוועסטראטארען איין דעם שטייער אויף א צוואנגס-אופן. דער פרעזעס מאווארנוצקי איז דער זעלבער געמעלדען געווארען, אז ער זאל ארויסגעבען א פערארדנונג, דאס די רעקורסען זאלען גלייך ערלעדיגט ווערען.

פרעזעס מאווארנוצקי האט געענטפערט, אז ער וועט ארויסגעבען א פערארדנונג די אפעלאציאנס-קאמיסיעס, אז אין דער ערשטער רייה זאלען בעטראכט ווערען די רעקורסען פון די הויז-בעזיצער.

איינברוכס-גנבה אין טראנספארט-לאגער פון דער פירמא י. לוואוו.

די גנבים צוגענומען סחורה פאר 4000 זלאטים.

(!) אין דער נאכט פון פרייטאג אויף שבת האבען נישט ענטדעקטע גנבים זיך אריינגעבראכען אין לאגער פון דער טראנספארט-געזעלשאפט פון י. לוואוו אויף גדאנסקא 81, מעלעכגרג א לאר און דאר. זיי האבען צוגענומען פאר 4.000 זלאטעס סחורות און פעל-שווארצען.

די גנבה איז בעמערקט געווארען אין דער פרי. דער אויספארשונגס-אמט, וועלכען עס איז מיטגעטיילט געווארען וועגען דער איינברוכס-גנבה, בעמיהט זיך צו קומען אויף די שפור פון די פערברעכער.

א יוד האט דאס רעכט נישט אנצונעמען און אונטערשרייבען קיין בריף און פאסט-פעקעל אום שבת

דער פאסט-טרעגער איז פערפליכטעט צו מארגענס.

אויך א וועקסעל, וואס איז אויסגעשטעלט אויף שבת, קען ער צאהלען, אהן פראטעסט-קאסטען, מאנטאג.

(ד) די לאנדעס-דירעקציע פון דער הויפט-פאסט האט נעכטען בעקומען א פערארדנונג וועגען צושטעלען יודישע איינוואוינער פאסט-פעקלעך אום שבת. די דאזיגע פערארדנונג זאגט, אז אין פאל, ווען די יודען זאגען זיך אפ צו אנצונעמען און אונטערצושרייבען בריוו און פעקלעך אום שבת צוליב רעליגיעזע טעמים, דארפען די בריוו און די פעקלעך איבערגעגעבען ווערען צומארגענס.

ביים איבערגעבען צום פראטעסט וועקסלען, וואס זייער צאהלונגס-טערמין פאלט אויס אום שבת, איז דעם בעל-חוב, א יוד, ערלויבט דעם וועקסעל אום שבת אפילו נישט אויסצוצאהלען, נאר חוקען קומען מאנטאג.

די דאזיגע הנחה קאן אבער נישט אנגעווענדעט ווערען בא רעגיסטרירטע וועקסלען.

בעפרייט פון יעדער שטראף פאר ארבייטען איבער 8 שעה אין טאג

(!) עהע-נעכטען איז אין קרייז-געריכט פארגעקומען א פראצעס קעגען אינדוסטריעלער הענריק רעמישעווסקי, וועלכער איז אנגעקלאגט געווארען אין עובר זיין אויף דעם געזעץ פון 8-שעה'דיגען ארבייטס-טאג און לאזען ארבייטען זיינע ארבייטער 10 שעה אין טאג. דאס פרידענס-געריכט האט רעמישעווסקי שוין געהאט פער'משפט אויף 2 וואכען ארעסט און דער איצטיגער פראצעס איז פארגעקומען אין דער פארם פון אנ'אפעלאציע.

דעם אנגעקלאגטענ'ס פערטיידיגער, אדוו. פאוולאווסקי, האט אנגעוויזען, אז ביי בעסערע מעכאנישע בערעכענונגען וואלטען די 10 שעה ארבייט געגעבען די זעלבע רעזולטאטען, וואס נארמאלע 8 שעה.

דאס געריכט האט מסכים געווען מיט די אויספיהרונגען פון פערטיידיגער און דעם אנגעקלאגטען בעפרייט.

געדענקט

אין אייערע הונגעריגע ברידער און קויפט מארגען אנ'אבצייכנונג פון תומכי אורחים פאמארסקא 18

טראגישער זעלבסטמארד פון א 50-יעהריגען יוד.

זיך אויפגעהאנגען צוליב נויט.

(§) נעכטען האט זיך אין זיין אייגענער וואוינונג אויף קאשטשושקא 10 אויפגעהאנגען דער אייגענטימער פון א כום-שרייבען-ביורא, דער 50-יעהריגער בער קא-שבוים.

ווען די דינסט סטאניסלאווא קאוואלסקא איז אינדערפריה צו-יקגעקומען פון נשוועלב, האט זי אנגעטראפען די טויטע פערמאלט. מראץ דעם האסטיגען קלאפען האט זיך פון דער וואוינונג קיינער נישט אנגערופען.

די דינסט האט דאן גערופען פאליציי, וועלכע האט מיט דער הילף פון א שלאסער אויפגעעפענט די טיר.

דער געריכטס-מעדיצינישער מאלט: די סיבה פון זעלבסטמארד זאל זיין דער שלעכטער מאטעריעלער מצב, אין וועלכען ה' קארשבוים האט זיך לעצטענס געפונען.

וועגען טראגישען פאראפאל האט מען מיטגעטיילט דער פרוי פון זעלבסטמערדער, וועלכע איז אין לאדז געוועזען בא דער פאמיליע, ווי אויך דער טאכטער און דעם זוהן, וועלכע שטודירען אויפ'ן ווארשאווער אוניווערסיטעט.

פייערליכע ערעפנונג פון קלוב ביים סוחרים-פעראיין, פיעטריק. 73.

(ג) נעכטען שבת, 6 א זייגער אוונט, איז געעפענט געווארען דער קלוב ביים סוחרים-פעראיין פעטריקאווער 73.

ד"ר יוזעף זאקס האט געעפענט די פייערונג מיט א קורצער רעדע און דערביי געדאנקט די פערזאמעלטע, בעזונדערס די פארשטעהער פון דער שטאט-פערוואלטונג און פון דער פרעסע. ער האט אנגעוויזען, אז דער קלוב וועט נים זיין בלויז אנ'ארט פון צוזאמענקומען זיך, נאר וועט אויך פיהרען א קולטורעלע ארבייט. די שנעלע ענטוויקלונג פונ'ם יונגען פעראיין בעווייזט מיט וואס פאר א סימפאטיעס עס בעציהען זיך די הונג גרויסע סוחרים צו דער דאזיגער פראפעסיאנעלער אינסטיטוציע.

נאכ'ן פערענדיגען די ערעפנונגס-רעדע האט ד"ר זאקס אינ'ם נאמען פון דער פעראיינס-פערוואלטונג איבערגעגעבען דעם פרעזעס פונ'ם קלוב, ה' נידרא, אנ'אדרעס-בוך פאר'ן קלוב.

דערויף רעדען נאך די ה"ה איזאקאוויץ, לעווינשטיין, יוזעף קאהן, פינקע-גאל, מיטע-משטיסלאוו הערץ, אדוו. שווייצער, ל. זענבערג א.א., וועלכע האבען אנגעוויזען אויף דער פייערליכקייט פון מאמענט און געוואונשען דעם קלוב ש-פאלג אין זיין ארבייט.

די פייערונג איז פערענדיגט געווארען מיט א גלעזעל שאמפאניער און מיט טאאסטען לכבוד דער ניי-ערעפענטער אינסטיטוציע.

אין א געהויבענער שטימונג איז דער עולם זיך פונאנדער-געגאנגען.

ארום דער אקציע פון די טעקסטיל-ארבייטער.

דער אפמאך מיט די אינדוסטריעלער איז נאך נישט געענדיגט געווארען.

(!) עהע-נעכטען איז פארגעקומען א קאנפערענץ צווישען די פארשטעהער פון אלע דריי פראפען. טעקסטיל-ארבייטער פעראיינען.

אויף דער קאנפערענץ איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז די לאגע אין דער אינדוסטריע איז א פאסיגע ארויסצושטעלען א הוספה פאדערונג. אבער דאס אבזאגען די אינדוסטריעלער דעם אפמאך איז נאך נישט געשאוועקשען.

עס איז בעשלאסען געווארען אין איינגע טעג אפצוהאלטען א צוזאמענקונפט בעראטונג, אויף וועלכער עס וועט ארומגערעדט ווערען די פראגע וועגען דער הויך פון די פאדערונג.

אויף אינטערווענץ פון „שומרי שבת"

וועלען די יוד. עקספ.-הייזער נישט בעשעפטיגען יודישע ארבייטער אין שבת.

(ג) נעכטען אוונט איז אין קהלה-שטוב פארגעקומען א געמיינזאמע זיצונג פון ראבינאט און די הויגע חברות פון שומרי-שבת. יעדע וואך ווערען לעצטענס אפגעהאלטען אזעלכע זיצונגען וועגען חיזוק שמירת שבת אין אונזער שטאט.

צוליב דעם, וואס עס קומען לעצטענס פאר חתונות אום פרייטאג און אין א סך פאלען פערציהען זיך די חתונות ביז צו ליכט-צינדען, האט דער ראבינאט, צוזאמען מיט די שומרי שבת ארויסגעגעבען געוויסע תקנות, כדי אויסצומיידען חלול שבת.

דער ראבינאט מיט די שומרי שבת נעמען אויך אונטער אנ'אקציע, אז אלע כלי-זמרים און פריזירערס זאלען אפהערען פון שבת.

וואס שייך די יודישע עקספעדיציע-הייזער וועלען אויך אונטערגענומען שריט, אז יעדען פרייטאג זאלען די סחורות אוועקגעשיקט ווערען ביז פארמיטאג.

א גאנצע ריהע עקספעדיציע-הייזער האבען זיך שוין מתחייב געווען נישט צו בעשעפטיגען יודישע ארבייטער און יודישע בעל-עגלות אום שבת און בכלל נישט זיין פאר ווערקען עס אום חלול שבת.

די געפאהר פון גריפע-עפידעמיע אין לאדז.

די צאהל טויט-פאלען פערמעהרען זיך.

ווען יעדער גריפע-קראנקהייט וועט מוזען געמאלדען ווערען דעם געזונדהייטס-אמט.

(מ) דעם 12. יאנואר איז אונטער'ן פארזיץ פון וויצע-פרעזידענט וואסשעווסקי פארגעקומען א ספעציעלע זיצונג פון דער דעלעגאציע פון סאניטעטס-שוץ אמט וועגען דער ענטוויקלונג פון דער גריפע-קראנקהייט אין אונזער שטאט.

פון בעריכט, וועלכען עס האט אפגעגעבען דער לייטער פון סאניטאטס-אמט, אינזש. ראסעט, איז צו זעהען, אז אין די לעצטע 10 יאהרען האט די גריפ-עפידעמיע שוין בעזוכט אונזער שטאט צוויי מאל. איינמאל אין די ווינטער-חדשים 1918/19 און דאס צווייטע מאל אין אנהויב 1920. אין דער צייט פון דער ערשטער עפידעמיע זענען פערצייכנט געווארען 449 טויט-פאלען און בעת דער צווייטער — 238.

אין די לעצטע יאהרען איז די גריפע בכלל נישט געוועזען צו בעמערקען. אין די לעצטע וואכען מעהרען זיך די צאהל טויט-פאלען.

דער קריזיס פון דער גריפע-קראנקהייט איז געוועהנליך אין יאנואר און אין פעברואר. אין די דאזיגע חדשים דארף מען זיך מיט אלע מיטלען, וואס יעדער האט אין זיין בעזיץ אויסהיטען זיך נישט אנגעשטעקט צו ווערען פון דער דאזיגער קראנקהייט.

צוזאמען מיט דער גריפע חבר'ט זיך די לונגען-ענטצינדונג און צוליב דעם דארף דער גריפע-קראנקער זיין זעהר פארזיכטיג און אפילו, ווען ער איז שוין נאך דער קראנקהייט, דארף ער זיך היטען פון פערקיהלונג.

אין פערלויף פון די לעצטע 10 יאהר זענען אין לאדז פערצייכנט געווארען 996 טויט-פאלען פון גריפע, 8.017 פון לונגען-ענטצינדונג און 457 פון די אטעם-רעהרען.

אינזש. ראסעט האט אנגעוויזען, אז אין לאדז קאן מען ערווארטען א פערשפרייטונג פון דער גריפע און כדי צו קאנען ענערגישער קעמפען קעגען דער גריפע-געפאהר איז נויטיג איינצופיהרען א רעגיסטראציע פון די גריפע-קראנקע.

אין דער דיסקוסיע, וועלכע האט זיך דערנאך ענטוויקעלט, איז ארויסגערוקט געווארען א גאנצע ריהע פראיעקטען.

אויפ'ן פארשלאג פון וויצע-פרעזידענט וואסשעווסקי איז בעשלאסען געווארען צו ווענדען זיך צו דער וואיעוואדשאפט מאכט, אז אויפ'ן סמך פון דער פערארדנונג וועגען בעקעמפען די מאסען-קראנקהייטען, זאלען די דאקטוירים, וואס געפינען זיך אין דער לאדזשער וואיעוואדשאפט, פערפליכטעט זיין צו מעלדען וועגען יעדער גריפע-קראנקהייט אין דער וואיעוואדזשטווא.

דער הויפט-דאקטאר פון די שטעטישע שפיטאלען ד"ר סם. גומענמאג האט צוגעזאגט צוצושיקען דעם געזונדהייטס-אמט וועכענטליכע בוילעטענען וועגען די גריפע-קראנקהייטען צווישען די קראנקע.

אונטערשטיצט

דעם מארגענדיגען אבצייכנונגס-טאג פון „תומכי אורחים" פאמארסקא 18

צום מארגענדיגען אבצייכנונגס-טאג לטובת „תומכי-אורחים".

(ג) דער יודישער הילפס-פעראיין „תומכי אורחים" (פאמארסקא 18) איז געצוואונגען אויף מארגען מאנטאג אנ'אבצייכנונגס-טאג-קויף לטובת דער דאזיגער אינסטיטוציע.

דער לאדזשער יודישער בעפעלקערונג איז ווייט נישט פרעמד די וויכטיגע טעטיגקייט פון דעם דאזיגען פעראיין און זי וועט זיכער אונטערשטיצען די דאזיגע אקציע.

אבער איז אויך געוואונשען, אז וואס מעהר פערזאנען זאלען זיך בעטייליגען אין דעם אבצייכנונגס-טאג און זיך פערשרייבען אלס אנטיילנעמער.

וואס ווערט היינט געשפילט

אין די טעאטערן און קינאס!

שטעטיש-טעאטער: — נאכמ. „ספראווא מאקראפולאס". אווענד „קסיאזשע ו'זלאטע דאנע".

פאפולארני: — נאכמ. און אוו. „גוארענצא קרסזר".

סקאלא: — 12 מיטאג א קינדער-פארשטעלונג, נאכמיטאג „רונד אום די ליבע", אווענד „ווינער בלוט".

לונא: — „אין די נעגעל פון א קאקעטע".

רעדיטא: — „וויען, די שטאט פון מיינע חלומות".

גראנד-קינא: — „דער וואלף פון שטרויסען".

אדעאן און אפאלא: — „די גרעניץ אין פלאמען".

קארסא: — „דער טויט-נעינג".

פערשרייבט אייך

אנמעלדען צו נעמען

אין מארגענדיגען אבצייכנונגס-טאג פון „תומכי אורחים" פאמארסקא 18

ה. יאדלאווקער

דער „קאמער-זינגער" הערמאן יאדלאווקער, דער אונפערגלייכליכער אינטערפרעטאטאר פון „דייטשען קונסט-ליד", וועמענס אייגענארטיגע קונסט פון לידער-פארטראג איז שוין פיל מאל אפגעשאצט געווארען פון די גרעסטע אויטאריטעטען, און וועמען אונזער לאדז האט שוין געהאט די זכיה איינינגע מאל צו הערען אויף דער עסטראדע, האט דאס מאל לאדזשער נישט צוגעצויגען די אויפמערקזאמקייט פון גרויסען פובליקום, הגם ער האט דאס כשר פערדינט. הערמאן יאדלאווקער איז נאך אלץ דער זעלבער גרויסער מייסטער-זינגער און וואקאלישער און מוזיקאלישער זין: זיין וואונדערבארער, צום הארצען-גיהענדיגער, גוט געשולטער טענאר, זיין אויסגעצייכנטער פארטראג, זיין זעלטענע אטעם-טעכניק, זיין מוזיק-קולטורעלער פראזירונג, ביי וועלכע ער דערגרייכט די שענסטע עפעקטען, אויסערליכע פראזירונג, און די העכסטע מאדולאציע-פעהיגקייט פון זיין אלץ נאך שעהנער שטימע, הגם אין די העכערע און טיפערע רעגיסטערען פיהלט זיך שוין א געוויסע בעלעגטקייט. ערמידונג פעהלט שוין אפילו די פרישקייט און דער גלאנץ פון זיין אמאליגער מעכטיגער שטימע. דאס אלץ האט אויך דאס מאל ארויסגערופען א גרויסע התפעלות ביים מוזיקאלישען עולם.

אין יאדלאווקער'ס זינגען פיהלט זיך אויסער דעם, ווי עס צאפעלט ביי איהם א גלוטיגע יודישע נשמה, דער אונערליכער ברען פון א גרויסען יודישען מוזיקער-מנגן.

מיט דעם רייזיגען גלוט און ברען בעזינגט און בעצויבערט ער אלץ, וואס ער זינגט. מערקווירדיג איז זיין ריכטיגער אויסדרוק פון סטיל און גייסט פון אלע קאמפאזיציעס, וואס האבען אויסגעפילט זיין רייכען פראגראם, וואס איז בעשטאנען פון אלטע איטאליענישע אריעס (הענדל, קאמפאזיטאר, פארריטון, ווערדי א.א.). פראנצויזישע, שפאנישע און דייטשע לידער. בעזונדערס האט יאדלאווקער ארויסגעבראכט מיט זיין אויסגעצייכנטע אינטערפרעטאציע פון דייטשען קונסט-ליד. פעמט אלע געזונגענע לידער פון שוברט'ן בעזונדערס „דער לינדענבוים", „דער שמן" זענען געזונגען געווארען מיט מייסטערהאפט, סטיל, אויסדרוקספולל און זענען געשטאנען אויף דער געהעריגער קונסטלערישער הויך. בעזונדערס האט דא יאדלאווקער בולט ארויסגעוויזען זיין פאלטפאלגע דראמאטישע עקספרעסיע, זיינע רייכע פערעלדיגע דיקציע, זיין גרויסע מוזיקאלישע קולטור און הייליגסטע אינטעליגענץ. עס איז קיין וואונדער נישט, וואס ער האט געקריגען א וואַרימע אויפנאהמע ביים לאדזשער נישט צאהל-רייכען עולם, וועלכער איז געווארען בעגייסטערט פון זיין קונסטפולען געזאנג, און געצוואונגען דעם זאליסט צו זינגען איינציגע זאכען אויף בנים (די אריע פון „אפעללא און צנר").

די בעגלייטונג פון קלאוויר ווערמאן שטיינבערגער איז געוועזען א מוסטערהאפטיג בכלל, א זעלטענער געצוים-נבער קונסצירער.

ד"ר פריבולסקי.

זשאַן לאַנגע און זשאָרזש פּיאַק וועגען שוואַרצבאַרד-פּראָצעס.

(ענדע פון זייט 4).

פּוסעמוטיזם. די קראַנקע פּסיכאָלאָגיע פון רייסען בעיר, שפּיגלען בעסער און פערגוואַלדיגען".

„מיאוס — שלאָג איך איהם איבער — אַז דער מאַן פון׳ס פּראָצעס וועט גע- שמעלט ווערען נאָך דורך קאַמפּעניע, נאָר דורכ׳ן עקס-סאָציאַליסטישען אַדוואָקאַט ווילם, דער פאַרשטעהער פון פּעטליוראַ׳ס ברודער. ער פערמעסט זיך צו זיין אַ- רעפּיזי, האַרט, שם-ענג... קאָן זיין, אַז ס׳דאָס איינגעשיקטען, אַז קאַמפּעניע וועט זיין צו ווייך, צו מילד און מ׳האָט איהם צוגעגעבען אַ גרויסען שופר, דעם אַדוואָ- קאַט ווילם....

— ווילם, — הויבט ווידער אָן לאַנגע — ווייסט איהר דאָך, איז אַ רעגענאַט, דער געוועזענער אַדוואָקאַט פון מערא- דיכּמען, פון רוסישע רעוואָלוציאָנערען. היינט איז ער איבער-געגאַנגען צו דער צוויימער זייט באַריקאַדע. אַ רעגענאַט איז אַמ׳ר שאַרפער, דריסטער, חוצפה׳דיגער.

„און די קרייזען פון דער פּראָצעס: דער אַדוואָקאַט וועט שוואַרצבאַרד בעטלט פאַר אַנ׳עהרליכען מענשען, וועלכער איז געשטויסען געוואָרען צו זיין אַקט דורך ריין אידעאַליסטישע מאָטי- ווען. ס׳טוט מיר הארציג באַנג, וואָס איך האָב דערלאָזט צו באַשרייבען „קאָמבאַ" (קאַמף) אַנ׳אַרמיקעל, וועלכער איז אונ- נתפּמיג פאַר שוואַרצבאַרד׳ן. איך זעה צו פערנימען מיין פערהלער און פער- געסען אַ צוויימען אַרמיקעל און דער „רעזיוו סאָציאַליסט" פון׳ם זשאַנאַליסט גטלינסקי.

„אויב מ׳וועט אונז די נויטגעקומענע פון אַ צוויימען אַדוואָקאַט — האָט דען נאָך דער צוויימער ער צוויי? — וואָלט איך אַ-געשלאָגען דעם סאָציאַליסט מאַריוס מוטע. ער איז אַ פּאַ-לאַמענטאַריער און דאָס נאָך צו אַ געוויסע וואָה. ער איז אויך אויפגעצייכענט בעקאַנט מיט יודישע ענינים. לוים מיין השערה וואָלט ער זעהר גוט געקאַנט ערקלערען דעם מאַלאַמפּיל׳ען מאַ-יעס און זיין גרויסער און שווערער אויפגאַבע."

און רעדענדיג האָבען זיך לאַנגעס בליקען גענר פערגעגענט מיט דער פאָטאָ- גראַפיע פון מאַקדאָנאַלד׳ן וועלכע שטעהט אַנטקעגען איהם, אויפ׳ן קאַמין.

* * *

אויך האָב איך די וואָך גערעדט איבער דעם שוואַרצבאַרד-פּראָצעס מיט זשאָרזש פּיאַק.

ווער איז זשאָרזש פּיאַק?

איינער פון די „שרעקליכסטע" פראַנ- צויזישע פּאָלעמיקער. אַ פּערד — אַ פּיל, אַ צונג — אַ בּרוּן. אַ דיסקוטאַנט, אייגער. אַנ׳איבערקליבעהער — אַ מאַן-אַר-די- גער קאַנאָנערען אין אַ רעזבאַמען. אַ פּאַר- שוין מיט אַ פויסט. פּחוש, הויך, רויט, ברוינ-ערדיג — אַ חוצה. שאַ-פע לע- בעדיגע אויגען, אַ פעטקעל האָר — ווי אַ קנאָט — און מוטען שטעקען.

זשאָרזש פּיאַק האָט פּעגע פּחדים. רופט אַרוים אויף אַ קאַמף די פראַנצוי- זישע אונטערגעשוואַקענע „אָנשיאַנטיסטען". שלעפּט זיך פון די לעלער, און נאָך קיין יוד.

און אַ געוויסער מאָס איז פּיאַק דער לעצטער דאָרט פון דער לינקער פּאַרטיי. אהן זורלערע. דער לעצטער האָט אַ סך טאַ- לאַנט אָבער זורלעלט. פערמאָגעלט זיין טאַלאַנט און זורלערע. זשאָרזש פּיאַק האָט אויך אַ סך טאַלאַנט און זורלעלט נישט. זשאָרזש פּיאַק פערוואַנדעלט זיינע גרויסע פעהיגקייטען אויף אייגענע צוי- לען, בעת לענין דאָרטען אויף אַנטאָוועדעליך. צווישען זייערע פּאָלעמישע טאַלאַנטען איז פּאַ-חאַר אַנ׳אַנאַלאָגיע.

אַ פּאָלעמיקער מיט זיין שאַרף, קורץ, קוילען-וואַרפעריש, שלאַג-פערטיג, פּעי- וועגליך. זשאָרזש פּיאַק איז דאָס, ער קאָן אָבער אויך זיין צאַרט, ווייך, מילד און ניואַנסירעטיג, ווען מען דאַרף. אָבער מאָל פּיאַק האָט זעהר געהאַלטען פון אונז. פּיאַק איז אַ דראַמאַטישער און מע- זיקאַלישער קריטיקער, און און מאָגיש איז דאָך דער מאַן די הויפּטזאַך.

פּיאַק שמאַמעלט נים. רעדט. אַ שונא? זאָל זיין אַ שונא. צוויי און צוויי. ער האָט נים מורא פאַר קיין שונאים און מיט אייגען די הענד און שמעלערגען גראָם. זיינע הענד זענען בעשלאָגען מיט לע- דער.

געטראָפען האָב איך איהם, דעם צלט- בעקאַנטען פּיאַק, ביי אַ פערזאַמלונג. קיין איינציגער מיר גיט נישט קאָנען רעדען. די עקזעקוטיווע פון אַ-איין, וועלכע ער האָט אַ-גע- געשאַסען פון זיין פּאַרטיי-שפּעטער מויל זיינען אָבער געגאַנגען עקסם-עקסוו(?) אין לאַנגער-פאָרטעס. אויף זיין אַרגומענט- בעמיש-אַרמויגען אויפ זאָגט ער:

„נאַציאָנאַל פערדאַמטען מיר אַלע מאַ-ר און עלעמענטען. אָבער איך מוז זאַ- גען שאַרף און פּשוט: די מענשהייט פון לער-לית נאַרגושט דורכ׳ן טוים פון פּאַנ- ראַטשטשישלוק פעטליוראַ.. אַזעלכע פּאַרשוי- נען זענען אַ ללמנגע אַרנאַמענט פאַר איהר..."

אַ וויילע קלערט ער. די אויגען ווערען לעבדאַלטער דרייסטער, מיינונג:

„מיט כבוד וויל איך זיין אַנ׳ערות אויפ׳ן פּראָצעס!..." — האָט ער גע- זאָגט.

זשאַ-זש פּיאַק איז אַ נעמער פ-ינד פון האַבּרוי מאַ-עס און געוויס וועט איהם דער לעצטער פאַרבערונגען פאַר׳ן גע-ריכט וועלן ב׳וועט גוימיג זיין. פּיאַק האָט דעזה אַרויסציבערענגען אויף דער צייט ראָס, וואָס ביי אַנדערע בלייבט אויף דער לונג.

די עפּענטליכע מיינונג.

פרייע טריבונע פאַר אַרטיקלען, בריוו און רעפּאַקציע און בעמערקונגען, וואָס האָבען אַ געזעלשאַפטליכען אינטערעס, פאַר וועלכע די רעדאַקציע נעהמט נישט איבער די פעראַנטוואָרטליכקייט.

נאָך וועגען דער ערשטער יודי׳ שפּאַר- און לייה-קאַסע

פון תמיד אָן, פלעגען פאַרהאַלטען חלוקי דעות, צו די שפּאַר- און לייה קאַסעס זענען באַנקען? אָדער וואָהלטעטיגע אינ- סטיטוציעס. פאַר די אָבגעשטעלטע און געוועזען בעקוועמער און בעסער זיי צו רופען באַנקען, און די פערוואַלטונג און דאָס מיטגלידער האָבען געטענה׳ט, אַזוי לאַנג ווי מיר נעהמען קיין נאַוושען, פּראָצענטען, מיר דאָס פאַר אַ וואָהלטאַט. און די סטאַטוטען איז געוועהן פּאַ-גע- זעהן, אַז מיר מעגען נעהמען נדבות, און מיר האָבען פון צייט צו צייט אויך גענומען נדבות און געשטעלט שטיצען.

מיר האָבען געהאַט 247 מיטגלידער, וואָס האָבען איינגעצאַהלט פּאַיען און האָ- בען קיין קרעדיט נישט גענומען, און האָ- בען אויך די דיווידענדע געשפּענדעט פאַר דער באַנק.

אויף די גענעראַל פערזאַמלונגען האָ- בען מיר בעשלאָסען, צו שפּענדען אַ טייל פון די דיווידענדע פאַר אונטער- שטיצען אלמנות און יתומים פון אונ- זערע מיטגלידער.

אז די ערשטע יאָהרען בשעת די לייה- און שפּאַר קאַסע האָט נאָך געהאַט ווע- ניג כחות, און ס׳איז געווען אַ דוחק אין געלד, פלעגט די פערוואַלטונג באַרעכ׳ענען גמילת חסדים דער לייה קאַסע, און זיך אויך געבאָרגט ביי רייכע מיטגלידער גמילת חסדים אהן צינזען און עס דער- נאָך אויסגעצאָהלט.

מיר זעהען נאָך היינט און גאָר ניי- רים׳לעך, וואָס אַ דאַנק די הלוואות פון דער דאַמאָלסטער שפּאַר און לייה קאַסע זע- נען זיי אויף די פיס געקומען.

קיינמאָל וועל איך נישט פערגעסען יע- נעם יוד, וואָס ערב מלחמה האָט ער זיך געבאָרגט 300 רובעל, און ביים אויס- ברוך פון קריג, איז ער אויסגעוואַנדערט אַ באַנקעראָט מיט אַ וועקסעל שטוב אין צענטרום שטאָט, און בשעת אונז בין געקומען צו איהם איינמאָהנען דאָס געלד האָט ער זיך געבעטען רחמים. איינער געלד איז מיר געווען אַזוי מולי- דיג, רוחים מיר גישט מען מיל, זאָל איינער געלד נאָך פליגען ביי מיר און זיך רייבען אונטער מיינע מולימעגן. נדבות פלעגט ער מיר געבען, פליי- גע ראַטען פלעגט ער אונז צאָהלען, אָבער נישט מיט איינמאָל דאָס מול׳דיגע געלד פון דאַנע אַרויסגעגעבען.

דערצעהלען וועגען אונטערשטיצונגען, וואָס די שפּאַר און לייה קאַסע האָט גע- געבען, זאָל זיין גענוג דער איינער פאַקט:

געוועזען אַ יוד וואָס האָט זיך געבאָרגט אַן געלד און זיך געקויפט אַ פערד און וואַ- גען, זיך מפרנס געווען און אָבצאָהלען- דיג דעם חוב, האָט ער פון ס׳ניי גענומען אַנ׳הלוואה, און אומגעקומען זיין פערד און וועגעלע אויף אַ שוועהרע דראָשקע, און אַ נייט פערד, זיך מפרנס געווען אַ צייט, און אָבגעצאָהלט דעם חוב, און ער בנתים קראַנק געוואָרען, פאַר-קראַנקט דאָס פערד מיט דער דראָשקע און געשטאָרבען.

די אַלמנה און 4 יתומים האָבען זיך געוואָנדען צו אונז נאָך אַ שטיצע. האָבען מיר זיי געקויפט אַ פערד מיט אַ דראָ- שקע במתנה :: מיט דעם איינקויפען דעם געשעפט, האָבען מיר מכבד געווען דעם דאַמאָלסטיגען פערוואַלטונגס-מיט- גליד ר׳ אַבּ-הם ישעיהו רזשאַלאָווסקי. ווייל ער האָט געשפּענ.. די איניציאַטיווע צו גרינדען ביים פעראיין אַנ׳אַלמנה און יתומים אונטערשטיצונג.

כ׳געדענק נאָך ווי היינט, ווי דער 17 יעהריגער יתום איז אַלס דאַנקבאַרקייט געקומען צו פאַהרען די ערשטע יאַהרע ווייגע מיט ה׳ רזשאַלאָוסקי אויף פּעטע- ריקאָווער גאַס 14, וואו ס׳האָט זיך געפ- נען די שפּאַר און לייה קאַסע, און די פער- וואַלטונג איז אַרוים אויפ׳ן באַלקאָן, זעהען דאָס שיינע פערד און דראָשקע, וואָס זאָל מפרנס זיין די אַלמנה און יתומים, און יעדער איינער פון אונז האָט זיך געגלעט דאָס בערדעל מיט אַ צופרי- דענהייט זאָגענדיג ,,זה חלקי מכל עמלי" און פאָרט וועלען זיך מאַנכע איינרעדען, אַז דאָס איז נישט אַ וואָהלטאַטיגקייט נאָר אַ געשעפט; אַ יוד העלפען צו אַ בחינם׳ס דינען דאַמאַלס איז אַ בילינע מעדריגען איז אַ מצוה, און העלפען אַ יוד צו אַ פרנסה, און זיין אַ מיטגליד און חולים חברות — איז קיין מצוה נאָר אַ געשעפט פון זולען...

כ׳בין זוכער, ווען מ׳וואָלט די לייה און שפּאַר קאַסע בעהאַנדעלט אַלס וואָהל- טעטיגע אינסטיטוציע, וואָלטען זיי עקזי- סטירט ביז היינט. ראשית, וואָלט אונז אַמעריקא אונטערשטיצט, מיט גרוי- ספּריק און אַנדערע מאַטבען, וואָס אין דער מלחמה, און נאָך היינט ברענ- גען זיי ג-לים נוצען. און די נייע און אַל- טע גבירים וואָלטען אונז אונטערשטיצט, נישט וועניגער, ווי אַלע חולים-חברות, וואָס בויען היינט גרויסע הייזער: די נאַלדשאַרטען-ס און לאַגדוי׳ס האָבען זייערע באַנקען נישט געקענט דערהאַלטען אָבער די שפּאַר און לייה קאַסעס אַלס וואָהלטעטיגע אינסטיטוציע האָט געקענט עקזיסטירען.

ב. א. גליקסמאַן.

אָבקלאַנגען פון די מאַי-געשעהענישען

פּראָצעס וועגען שטעלען אַ ווידערשטאַנד דער פּאָליציי.

(!) דאָס ק-ווי-נאַ-לש האָט געהער- געלטען בעטראַכט דעם פּראָצעס פון ראַ- שיאַק, יאַמשאַק און אַנדערע, וועלכע זע- נען אָנגעקלאָגט געוואָרען אין אַרויסרו- פען עקסצעסען אויפ׳ן באַלוטער מאַרק אין די חנוכאַ-ישע מאַי-טעג און אין שלאָגען פּאָליציאַנטען.

דעם 18. מאַי האָבען זיך אויף לאַ- געווניצקאַ גאַס 27 צוזאַמגעזאַמעלט אַ גאַנצער ראַשיאַק אין יאַמשאַק. דאָס געקרינגערע איז שנעל אַריבער אין אַ געשלעג, וואָס האָט צוגעצויגען אַ סך נייגעריגע. וועלכע זענען גראַד אַרויסגעגאַנגען פון דער קור- לע, וואָס געפינט זיך און יענעם קאַנט.

אַנ׳אָנגעקומענער פּאָליציאַנט האָט גע- הייסען די שלאָגעריגע זיך פונאַנדער- גערן. ווען די אויפפאָדערונג האָט נישט געהאָלפען, האָט ער אַרעסטירט ראַ- שיאַק׳ן און איהם געוואָלט אַפּפיהרען אין גאַהנטסטען פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט. ראַ- שיאַק האָט אָבער געשטעלט אַ ווידער- שטאַנד. עס איז אָנגעקומען אַ פּשטראָוו- ניק, וועלכער האָט צוזאַמען מיט פּאָלי- ציאַנט געפּרובט אַפּפיהרען דעם אַרעס- טירטען אין קאָמיסאַריאַט. ראַשיאַק האָט זיך געוואָרפען אויפ׳ן פּשטראָוונ׳ק און איהם דערלאַנגט עטליכע קלעפּ. דער- צווישען, יאַמשאַק, האָט צוגעוואָלפען זיין קאָלעגע און אויך געוואָרפען זיך שלאָגען די פּאָליציאַנטען.

ערשט מיט דער הילף פון נאָך עטליכע פּאָליציאַנטען איז געלונגען ביידע אָבצו- פיהרען און אַרעסט פון פּאָליציי-קאָמי- סאַריאַט.

און געריכט האָבען די אָנגעקלאָגטע ערקלערט, אַז זיי זענען געווען שכור און נישט פעראַנטוואָרטליך פאַר זייערע מאַטען.

דאָס געריכט האָט זענמענר ראַשיאַק׳ן פער׳משפּט אויף 6 חדשים טורמע און יאַמשאַק׳ן אויף 2 חדשים טורמע.

צו בעקומען אין די אַפּטייקען און פאַרב- סקלאַדען ווי אויך אין די [illegible]

JAŚNIEJ SŁOŃCA
NAJLEPSZA ZAPRAWA DO PODŁOG

פרישט אויף אָבגענוצטע פּאַסאַדעקעס, לינאָלע- אום און פאַרבט מאָמענטאַל ווייסע פּאַדלאָגעס אויף מאַכאָן און טונקעלען נוס-מאַליר.

— וויכטיג נייעס !!! —

אויב איהר ווילט האָבען אַ פערגעניגען פון אייערע קינדערס שמחה, זאָלט איהר חתונה מאַכען אייערע קינדער נאָר אין בעסטען

ערשטקלאַסיגען זאַל
וואָלטשאַנסקאַ 5

וועלכער איז יעצט פריש רעמאָנטירט געוואָרען מיט אַלע בעקוועמ- ליכקייטען, מיט ניי געשיר, פּלאַצען א.ז.וו. — צוליב רעקלאַמע פערדינג איך מיט 50% ביליגער ווי איבעראַל.

קומט און איבערצייגט אייך!

בעקאַנטמאַכונג.

די בעוואוסטע פירמע Ch. Łaznik האָט געעפענט

אַ פראָנט- מעבעל = געשעפט

אויף גדאַנסקאַ (דלוגאַ) 44 טראַמוואַי 6 און 8.

קויפט פערשידענע מעבעל, דיוואַנעס, פּעלצען, אַנציגער ניי- מאַשינען א. ז. וו. צאָהלט די העכסטע פּרייזען

בעמערקונג: אין געשעפט איז שטענדיג אויף לאַגער פערשי- דענע מעבעל אין גוטען צושטאַנד פּרייזווערדיג צו פערקויפען. (פּריוואַט-וואָהנונג בענעדיקטאַ 28). 3366

[illegible]

לעזט און אַבאָנירט
— דאָס —
לאָדזער טאַגעבלאַט

פאַר 3 זל. אַ וואָך

ווערט געלערנט מיט קינדער, וואָס לערנען אין פאָלקס-שולען, חומש, נ״ך, תלמוד, יהדות, היסטאָריע, רעדען און שרייבען העבּרעאיש, און יודישע בריף זעלבסט-צוזאַמענשטעלען/ אַ שטרענג רעליגיעזע ערציהונג.

י. ד. ראָזענפעלד, פּלאַץ-וואָלנאָשטשי 6
(קוטר אָפיציגע רעכטס 2-טער שטאָק)

בעם.: דאַרט ווערען אויך אָנגענומען שילערינס פון יעדער עלטער צו לערנען יודיש, העברע- איש, יודישע געשיכטע, תנ״ך און דאַוונען.

ערפאָלג גאַראַנטירט!

יעדער איינציגער האָט זיך איבערצייגט, אַז פאַר

מעבעל

דיוואַנעס, פּעלצען, ניי-מאַשינען, גאַרדעראָבען א.ז.וו. צאָהלט די העכסטע פּרייזען

א. ווייצמאַן נאַרוטאָוויטש 19 (דזיעלנאַ)

אין מעבעל-געוועלב (פּריוו.-וואָהנ.) שטשעפּאַנסקע 29 ביי מיר איז שטענדיג פערט. גענוצטע מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען.

א האַנדעלס-לאָקאַל

אין בעלעבטען צענטרום פון דער נאָוואָמיעסקאַ

זאָפאָרט צו פערמיטען

צו ערפאַהרען אין ביוראָ „אַרגוס" זאַכאָדניאַ 36.

אַ שטאַט-אַגענט

צום בעזוכען די קונדען אין דער טעקסטיל-בראַנזשע, וועלכער בעהערשט די פּוילישע און דייטשע שפּראַך אין וואָרט און שריפט ווערט געזוכט. אָפערטען אָבצוגע- בען אונטער „שטאַט-אַגענט" אין אַדמיני. פון דער צייטונג.

וויכטיג פאַר דאַמען !!!

מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען-היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטסטע היטע איבער- אַרבייטע איך אויף נייעליך. געדענקט די אַדרעס! 23 זאַוואַדזקאַ 23 אין הויף, 2-טען איינגאַנג, לינקס פּאַרטער.

נאָר פאַר 2.50 זל.

ווערען געמאַכט זיידענע, פילץ מיט זיידע אויף פילץ-היטע אין אַלע פאַרבען אין איינסטע „TOLA" אויספיהרונג

בעם. נאָר פאַר 7 זל.

א פּעדאַגאָג-יוריסט

אַבסאָלווענט פון וואַרשעווער אוניווערסיטעט זוכט צו אונטעריכטען אין מיטעלשולען: פּוילי- שע שפּראַכלעהרע, געשיכטע, ליטעראַטור, לאַטיין און יורי. אָפערטען אין „ל. טאַגעבלאַט" פאַר „גימנאַזיאַל-פּעדאַגאָג".

צו פערמיטען

2 צימער מיט אַ קיך און אַלע בעקוועמליכקייטען אין צענטרום פון שטאָדט. צו ערפאַהרען אין דער אַדמ. אונטער „H".

מאַגיסטער פראַוו (יוריסט)

ענערגיש, קען איבערנעהמען אַ פּאָסטען אַלס פּראָקוריסט, סעקרעטאַר אָדער אָרגאַניזאַטאָר פון אַ בעשטעהענדען אָדער זיך גרינדענדען פערבאַנד, פעראיין, ביוראָ. אָפערטען אין „ל. טאַגעבלאַט" פאַר „יוריסט 25".

פּערזאָנען,

וועלכע זענען שוואַך אין דער פּוילישער שפּראַך לערן איך אויס אין אַ קורצע צייט אין שפּראַך און שריפט דורך אַ פּראַקטישע מעטאָדע. שרייבען, אָרט, סטיליסטיק און קאָרעספּאָנדענץ. אויך וואָרט אַלגעמיינע-בילדענדע פּעדאַגאָגען. איינצעלהייטען קען מען זיך דערוויסען טעגליך פון 4—5 נאָכמ. קאָנסטאַנטינער 7, ה. 7 פּאַרטער III שטאָק.

Dr. med. S. Kantor

ספּעציאַליסט פאַר הויט- ווענערישע- און האָר- קראַנקהייטען. רענטגען- און הייל-ליכט-קאַבינעט. מענער-שוואַכע

פּיעטריקאָווער 144, רוג קאָנגבעליצקאַ
טעלעפאָן 29-45

נעמט אָן: פון 8—2 און פון 6—8. פאַר פרויען אַ בעזונדערער וואַרטע-צימער — פון 5—6 נאָכמ. נעמט אָן אין דער לעטשניצע „סאַניטאַס" ציגעל-גאַס 29 פון 2—4.

CHOROBY SERCA
astma Sanatorjum
„Salus" Kraków, Szujskiego 11

Dr. med. H. LEICHTER

קאָנסטאַנטינער 9, רוג זאַכאָדניאַ
טעל. 49-66

צאָהן-כירורג

ספּעצ. פון כירורגישע קראַנקהייטען: ווי שמשענ- קעס, גיזמענס, דושענפלעס, צאָהן-פּיסאַלעס א.ז.וו. נעמט אָן פון 1-3 און פון 7-9 אָוו. זונטאַג 10-12.

וויענער דייטשע דירעקציע
סקאַלאַ
אָפּערעטע אין צעמען.

היינט, זונטאַג, 12 מיטאָג אַ קינדער-פאָרשטעלונג
„דאָס רויטע היטעלע"

3 1/2 נאָכמ. צום לעצטען מאָל
„אַרום דער ליבע"

8.15 אין אָוונט
„ווינער בלוט"

פאָדערט איבעראַל

נאָר פּאַטענטירטע
פעלד-בעטען
פערזעהן מיט דער פאַבריקס-מאַרקע

Palma-Patent

פאַר וועלכע מיר גאַראַנטירען.

איך שטעהט אויף לאַגער אין אַ גרויסען אויסוואַהל: גימעל-בעטען, קינדער-בעטען, אַמעריקאַנקעס, קינדער-וועגעלעך, הויכע סיני- דע-בענקלעך, שאַטקאָווע און געבעטע מאַטראַצען.

ביליגסטע פּרייזען! • רעעלסטע בעהאַנדלונג!

לאָדז, פּאָלנאַצנאַ 24, טעל. 31-85.

בעקאַנטמאַכונג!

די בעקאַנטע וואַרשאַווער פירמע א. נ.

J. KRZYPOW

האָט געעפענט אין לאָדז אויפ׳דער בענעדיקטאַ 16

אַ מעבעל-לאַגער

פערקויפט און קויפט אַלע אַרט מעבעל, דיוואַנען, ניי-מאַשינען און גאַרדעראָבען, פּעלצען. כ׳קויף פּיאַנאָס, אַנטיקען. איך צאָהל די העכסטע פּרייזען! ביטע זיך צו איבערצייגען!

א רעכטס-קאָנסולטענטע-ביוראָ

פאָלשטענדיג איינגעריכטעט און איינגעפיהרט אין בעסטען צענטרום פון דער שטאָט, איז זאָפאָרט ביליג איבערצוגעבען. צו ערפאַהרען אין ביוראָ „אַרגוס" זאַכאָדניאַ 36. 133

מיט 25% ביליגער

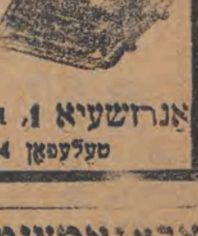

קויפט מען נור ביי מיר אַלער אַרט סיסטעמען ערשטקל. שרייב-און רעכען-מאַשינען נייע ווי אויך געלעגענהייטליכע. ס׳ווערען אויך בעקויפט און אויסגעטוישט אַלטע מאַשינען, טאַשמעס, קאַלקע און אַלע אַנדערע מאַשין-צובעהער. ס׳ווערט אויך אויסגעלערנט מאַשין-שרייבען.

רעפּאַראַציע-וואַרשטאַט פאַר אַלע סיסטעמען.

ADOLF GOLDBERG אַנדזשעיאַ 1, 1-טער שטאָק טעלעפאָן 37-54.

אַבאָנאַמענטס-פּרייז: פאַר אַ חודש אין פּוילען 5 זל., אין פראַנקרייך און בעל- גיען—20 פראַנק, אין אַנדערע לענדער—1,25 דאָלאַר.

אַנאָנסען-פּרייז: פאַר אַ מילימעטער-שורה פאַר׳ן טעקסט 16 גראָשען, פראָנטען 24 גר., אין טעקסט 40 גר., פראָנטען 60 גר., נאָכ׳ן טעקסט 12 גר., פראָנטען 18 גר. פאַר אויסלענדישע אַנאָנסען 100% טייערער. בויספער דער שטאָט—מיט 50% טייערער. פון די [illegible] נישט אַרויסגעגעבען קען [illegible]

Redaktor-wydawca: D. Hamburski. Tłocznia E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16